БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 290 (11276) | 1966 оной декабриин 10, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ХҮДӨӨГЭЙ КОММУНИСТНУУДАЙ МҮНӨӨДЭРЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

ХҮДӨӨ АЖАХЫН жэл дүүрэхэеэ байна. Үдэр ерэхэ бүри илалтын дохёонууд олошорно. Түрүү колхоз, совхозууд табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргээд, 1967 оной зорилгонуудта оробо. Таряашадай наһар туйлаһан илалтануудые малшад дэмжэн хүгжөөнэ. Прибайкалиин, Хяагтын, Кабанскын, Захаа-минай болон Баунтын аймагуудай һаалишад һү һааха жэлэйнгээ түсэбые үшөө декабриин нэгэндэ дүүргэнхэй. Олон ажахынууд мяха, үндэгэ болон бусад продуктнуудые түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаажа эхилээ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэһэн тэмсэл соо үнгэржэ байгаа 1966 он хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ бата үндэһэ һуури табиһаниинь хэлсээнгүй. Партийна организацинууд энэ үе соо эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха шэнэ шэнэ дүй дуршалтай болоо. Шэнэ ёһоор түсэблэлгэ нэбтэрүүлһэн, һайн ажалай түлөө материальна болон моральна талаар урмашуулха ябадалые үргэнөөр хэрэглэдэг болоһон шэрэһээ колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй, хүдөөгэй бүхы ажалшадай эдэбхи үүсхэлынь гаа ехээр дээшэлээ.

Зүгөөр хүдөө ажахынгаа жэлые дүүргэжэ байхадаа партийна организацинууд, советскэ органууд, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз, совхозууд энэ бодото туйлалтануудаа тэмдэглэхэһээ гадна, бии байһан дутуу дундануудтаа, шиидхэгдээгүй зорилгонуудтаа гол анхаралаа хандуулна. Эгээл тимэ ёһоор һая болоһон КПСС-эй областной комитедэй IV пленум партиин Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар манай областной партийна организациин хэсэ байһан хүдэлмэрие сэгнэһэн байна.

КПСС-эй обкомой пленум хадаа республикын партийна болон советскэ органуудай, колхоз болон совхозуудай мүнөө дээрээ туйлаад байһан энэ тэды амжалтануудынь Центральна Комитедэй мартын Пленумэй, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэхи түрүүшын лэ алхам мүн гэжэ тэмдэглээ. Обкомой пленум туйлагдаад байһаараа һанаагаа амарха болоо һаа тон аюултай гэжэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна болон ажахын органуудта онсолон һануулаа.

Аймагууд, колхоз, совхозуудай хүдэлмэрие шэнжэлэн харахада, тэдэнэй олониинь хадаа КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй гаража үгэһэн арга боломжонуудые хүсэд дүүрэн хэрэглэнэгүй гэжэ харуулна. Тиимэ байһан мүрөөнь зарим нютагуудта партийна, ажахын хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө хүдэлмэрие шүүмжэлэлгүйгөөр сэгнэхэ, энэ тэды туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарха ябадал нэгэнтэ бэшэ гаргана. Тиимэ дээрэһээ хүдөө ажахые түргөөр дэбжүүлхын түлөө тэмсэлэй һуларха ябадал үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, республикын олохон ажахынуудта мал ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ һүүлэй үедэ бага болоһон байха юм. Октябрь һара соо 47 колхоз, совхозууд, тэрэ тоодо Хяагтын аймагта 4 ажахынууд, Баргажанай аймагта—6, Хоридо—3, Улаан-Үдын аймагта—6 ажахынуудта нёдондонойхидо ороодоо бага һүн һаагдаа. Зарим ажахынууд, жэшээлхэдэ, Ехэ-Нугын, «Первомайский» совхозуудта, Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо һү һаалгань 20—30 процентээр бага болоо. Яруунын, Түнхэнэй, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй болон бусад хэдэн аймагууд үнгэрөөшэ жэлэйхиһээ мяха багаар үйлэдбэрилөөд байна.

Партиин Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдэй дутуугаар дүүргэгдэжэ байһанай шалтагаануудые элирүүлхэ зуураа, обкомой IV пленум болбол экономикын асуудалнууд, хүдөө ажахые хүгжөөлгын гол зорилгонууд, ябажа байгаа ажал хүдэлмэрие бүтээсэтэйгээр эмхидхэхэ хэрэг хүдөө ажахын министерствын, хэдэ хэдэн үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай олохон хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриин гол удхань үшөө болоогүй байна гэжэ тэмдэглэбэ. Тиихэдэнь партиин райкомууд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхын, тэдэнэй анхаралые гол гол зорилгонуудта хандуулхын орондо тэдэниие һолихо, хэдэн олон суглаа зүблөөнүүдые хэхэ ябадал гаргана. Мүн партиин райкомууд үдэр бүриингөө хүдэлмэри ябуулхадаа эхин партийна организацинуудта багаар түшэглэнэ, колхознигууд болон совхозой хүдэлмэришэдэй дунда эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулна. Илангаяа ехэ ехэ дутуу дунданууд социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ үзэгдэнэ. Колхоз, совхозуудай, фермэ, бригадануудай, мүн ажалшадай абаһан уялганууд соо миил юрэнхы зорилгонууд заагдаһан аад, эдэ зорилгонуудые туйлаха арга боломжонууд харуулагданагүй, экономическа показательнууд тодоруулагданагүй. Эдэ болон бусад дутуу дунданууд дээрэһээ мэдэхэдэ, олон партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хадаа шэнэ оршон байдалда ажахын ажал ябуулгые сэгнэхэ сэгнэлтэнүүдэй үндэһөөрөө ондоо болоһониинь үшөөл ойлгоодүй байна.

КПСС-эй обкомой пленум мүнөө байһан дутуу дундануудые усадхаха, хүдөө ажахын үйлэдбэрие эрид һайжаруулхын түлөө тэмсэлые шангадхаха тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа.

Партиин райкомуудай хүдэлмэриин арга methodуудые эрид һайжаруулха, үйлэдбэриин хүтэлбэрие саашадань нарижуулан һайжаруулха ябадал хадаа КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгэй шухалын шухала нүхэсэл мүн гэжэ обкомой пленум заана. Энээнэй тула эхин партийна организацинуудай үүргые улам дээшэлүүлхэ, ажалшадай дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэрие һайжаруулха, үйлэдбэрие эрдэм ухаанай заабариин ёһоор хүтэлбэрилдэг болохо шухала.

Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойн баярай тэмдэглэгдэхэ 1967 оной орохоёо байһан энэ үедэ КПСС-эй райкомууд, колхоз, совхозууд өөрынгөө хүдэлмэриин дүнгүүдые шүүмжэлэн дутуу дундануудайнгаа бодото шалтагаануудые бүрин хүсэд элирүүлхэ, шэнэ жэлэйнгээ түсэб хараалха ёһотой. Тиихэдээ ёһын тула, хайша хэрэг, хойрог зангаар хүдэлмэриингөө дүнгүүдые хараха бэшэ, харин мартын Пленумэй табиһан зорилгонуудтай сасуулан, гүнзэгыгөөр сэгнэхэ шухала.

КПСС-эй обкомой пленум колхоз, совхозуудай ойрын үедэ туйлаха зорилгонуудые тодоруулаа. Эдэ зорилгонуудынь гэхэдэ:

— 1966 оной ноябрь—1967 оной апрель һаранудай хоорондо, гэхэ гү, али малай үбэлжэлгын үедэ һаамхай үнеэн бүриһөө 800—1000 килограмм һү һааха;

— үбэлжэлгын үедэ шахагдаха эбэртэ малай шэгнүүрые үдэр бүри 800 граммаар, ургажа ябаһан малай шэгнүүрые 500 граммаар дээшэлүүлхэ;

— энэ оной декабрь, 1967 оной январь һаранудта 15 мянган эхэ гахайнуудые нэмэжэ ороондо оруулаад, жэлэй түрүүшын хахадта 70—80 мянган поршоонхо абаха;

— ойрын үдэрнүүдтэ хабарай тарилгада бэлэдхэлые дүүргэхэ—машина техникын заһабарилгые шамдуулха, үрэһэ хүрэнгэеэ дүүрэн бэлэдхэхэ, мелиорациин ба уһалууриин барилгануудай түсэбые заабол дүүргэхэ;

— түл абалгые гарзагүйгөөр үнгэргэхэ.

Эдэ зорилгонуудые колхоз, совхоз бүхэн дүүргэжэ шадаха. Энэ хадаа Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха хэрэгтэ ехэхэн нэмэри болохо байна. Тиимэ тула КПСС-эй обкомой пленум болбол хүдөө ажахын хүгжэлтын гол зорилгонуудые, тэрэ тоодо тарян ажалай болон мал ажалай эрхилэлгые һайжаруулха, племенной хүдэлмэрие үргэдхэхэ, машина техникые үндэр бүтээсэтэйгөөр ашаглаха зорилгонуудые шиидхэхэтэеэ хамта, партиин райкомууд, партийна организацинууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үдэр бүриингөө хүдэлмэрие пленумэй табиһан эдэ зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ хандуулха ёһотой гэһэн эрилтэ табяа.

Партиин областной комитедэй пленум хадаа 1967 ондо, Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойе угтуулан бүхы областной партийна организаци, коммунистнууд болон бүхы ажалшаднай хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлаха, колхоз, совхозуудай экономикые саашадань бэхижүүлхэ, Центральна Комитедэй мартын болон майн Пленумүүдэй, партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаха байһандань этигэл найдабари мэдүүлнэ.

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой ахалагша хонишон Пурбо Бударнев түл абалгые бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Тэрэнэй хүтэлдэг бригада жэл бүри олон хурьгадые абажа түлжүүлдэг. Мүнөө жэлдэ нүхэр Бударнев хурьгадайнгаа байрые һайнаар заһабарилжа, хонидтоо үбһэ тэжээл бэлдэжэ абанхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист П. Бударнев.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

А. Н. КОСЫГИН
ФРАНЦИИН ТЕЛЕВИДЕНЕЭР ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ПАРИЖ, декабриин 8. (ТАСС). Албанай хэрэгээр Францида аяншалжа байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин мүнөө үдэшэ Франциин телевиденеэр үгэ хэлээ.

Президент генерал де Голлиин, Франциин правительствын уряалаар танайда ерэһээр бидэнэр недели болоржо байнабди гээд тэрэ хэлээ. Эдэ үдэрнүүдэй туршада хараһан үзэһэн, һонирхоһон юумэнүүднай Франци Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаанай хүгжэлтэ совет арадай, мүн француз арадай аша туһада тааралдана гэжэ маанадые бүри ехээр этигүүлээ. Энээн тухай манай орондо француззуудай һайнаар хандалга, Франци соогуур аяншалхадамнай бидэнэрые тэдэнэрэй һайнаар, хани халуунаар угталга гэршэлжэ үгэнэ.

Манай ороной ажабайдал, тэрэнэй саашанхи түсэбүүд таанадые һонирхуулна ёһотой гээд А. Н. Косыгин үргэлжэлүүлэн хэлээ. Удахагүй Советскэ Союз табин жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэнь.

Мүнөө манай орон энэ ойдо ойртожо ябана, мүнөө өөрынгөө хүгжэлтын шэнэ шатада гараа. Совет арадай байдалые саашадань һайжаруулхын, тэрэнэй материальна, суртал бодолой, соёл культурын эрилтэнүүдые бүри хүсэдөөр хангахын тулада манай нийтын-политическэ байгуулалтын бүхы булюу һайн талые эгээн лэ ехээр хэрэглэлгэдэ Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүсэлэл оролдолгонууд зорюулагданхай. Манай болон танай гүрэн доторой байгуулалта ондо ондоо. Зүгөөр энэ хадаа маанадай хоорондо харилсаа холбоо үргэнөөр хүгжөөлгэдэ һаад ушаруулхагүй байна. Энэ хадаа энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын бэелэл мүн гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Өөһэдынгөө харилсаае бата бэхи үндэһэ һууритай болгохо, холбоо барисаагаа али бүхы талаарнь хүгжөөхэ замаар алхам алхамаар урагшаа дабшаха гэжэ социальна ондо ондоо байгуулалтатай хоёр агуу ехэ гүрэн — Советскэ Союз болон Франци — анха түрүүн батаар шиидээ. Манай оронуудай хоорондоо ойртолсолго ямаршьеб саг зуурын шэнжэтэй бэшэ, мүн ямар нэгэн саг зуурын, өөһэдһөөнь дулдыдадаг эрхэ нүхэсэлөөр тодорхойлогдодог бэшэ. Энэ хадаа шууд сэхэ хараа шэглэл болоно. Манай хоёр ороной аюулгүй байдалда, Европын болон уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ франко-совет харилсаанай ехэ удха шанартай байһые ойлголгодо энэ хараа шэглэл үндэһэлнэ.

Бидэнэр нэгэ түби дээрэ ажаһуунабди. Тиимэһээ манай гүрэн бүхэнэй аюулгүй байдал бүхы Европын аюулгүй байдалтай таһаршагүй холбоотой байһаниинь ойлгосотой гээд Советскэ правительствые толгойлогшо саашань хэлээ.

Европодо тогтоһон хилэнүүдые хубилгажа болохо, мүн газарай талаар эрилтэнүүдые хэхэ тухай бүтэхэгүй бодолдо үндэһэлэн, политикаяа бэелүүлхэ, эндэ болоһон түүхэтэ хубилалтануудые обёорхогүй болоо гээшэ һаа, Европодо бата бэхи эб найрамдал хангахын аргагүй. Иимэ политика, тэрэ байтагай Баруун Германиие ядерна зэбсэгтэй болгожо, энэ политикые батадхаха һанаашалга эб найрамдалай хэрэгтэ угаа түбэгтэй хойшолонтой байжа шадаха гээд А. Н. Косыгин онсолон тэмдэглээ.

Генерал де Голльтой манай Москвада хэжэ эхилһэн, Парижда үргэлжэлүүлһэн хэлсээнүүд юу харуулааб гэхэдэ, Советскэ Союз, мүн Франци хадаа Европын асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэлгэһээ, шахардуу шанга байдал һуларуулгада туһалхаар нийтэ Европын харилсаа холбоо хүгжөөлгэһөө Европын ерээдүй хангагдаха гэжэ тоолоно.

Вьетнам арадта эсэргүүгээр Америкын Холбоото Штадуудай хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгаһаа уламжалан, францизууд горитойгоор һанаагаа зобоно гэжэ Францида байха үедөө бидэнэр үнэмшэн этигээбди гээд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ мэдүүлээ. Тэмсэжэ байгаа Вьетнамые Советскэ Союз дэмжэнэ. Энэ хадаа гансахан лэ политическэ бэшэ, харин материальна ехэ дэмжэлгэ болоно, ээрхэг түримхэй ябуулгын болюулагдаагүй сагта энэ туһаламжа үргэлжэлүүлэгдэхэ гэжэ бидэнэр өөһэдынгөө зүгһөө шууд сэхээр мэдүүлнэбди.

Президент де Голльтой хөөрэлдөөнэймнай үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудай тоодо Вьетнамай асуудалай ороогүй байжа шадахагүйнь ойлгосотой. Вьетнамда болоожо байһан ушар байдалые сэгнэлгээр Советскэ Союз болон Франциин хараа бодол нилээд адлирхуу байха юм. Вьетнамай асуудалаар өөһэдынгөө хараа бодолые саашадаа сасуулжа үзэхэ, һанамжануудаа мэдэлсэхэ гэжэ бидэнэр хэлсээбди.

Совет-француз харилсаанай бодото тодорхой асуудалнууд манай хэлсээндэ ехэ һуури эзэлһэн байна гээд А. Н. Косыгин заагаа. Манай оронуудай саашанхи жэлнүүдтэ худалдаа наймаа горитойгоор үргэдхэжэ шадахаар тиимэ замуудые бидэнэр зүбшэн хэлсээбди. Удаан сагай турша соо продукцииень бэе бэедээ үгэлсэжэ байхын тулада тус тус үйлэдбэрине, мүн бүхэли һалбарииешье манай оронууд хүгжөөжэ шадаха байна. Энэ шухала хүдэлмэрие яажа эхилхэ тухай бидэнэр хөөрэлдөөнүүдэй үедэ үгээ ойлгособди.

Хэлсээнүүдээр, тэдэнэй дүнгүүдээр бидэнэр яһала һаналаа хананагибди гэжэ түгэсхэлдөө хэлэхые хүсэнэб. Франци Советскэ Союз хоёрой харилсаанда бэе бэедээ этигэлсэлгые, үгэеэ ойлголсолгые улам бүри ехээр бэхижүүлхын тулада политическэ, экономическа болон бусад һалбаринуудаар али бүхы талын харилсаа холбоотой байха замаар бидэнэр саашадаа дабшаха арга боломжотой байнабди.

А. Н. КОСЫГИН Ш. де ГОЛЛЬТОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨ

ПАРИЖ, декабриин 8. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Франциин президент Ш. де Голльтой Рамбуйда Франциин президентын город шадарай байрада мүнөөдэр хөөрэлдөө. Али али талын һонирходог асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсэлгэ хөөрэлдөөнэй үедэ үргэлжэлүүлэгдэһэн байна.

ДАЙШАЛХЫ ГАБЬЯАГАЙ, АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН ГОРОД

ТУЛА, декабриин 8. (ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүд И. Козловский, Н. Нахаринец). Тулын дайшалхы габьяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө орохол... Манай Эхэ ороной зүрхэн толото — Москва тээшэ дугташажа ябаһан фашис сэрэгүүд 25 жэлэй урда тээ Тула шадар һамна бута сохигдоо һэн. Совет Армиин сэрэгшэд, Тулын хүдэлмэришэнэй полкын сэрэгшэд, арадай һайн дуратан,ородой буу зэбсэг бүтээгшэдэй городой хүн зон зэргэлэн ябажа, 45 үдэр болон һүниин турша соо эрэлхэг зоригтойгоор байлдаа һэн. Нугаршагүй эрэлхэг зориг болон баатаршалгын жэшээ харуулһан Тулые хамгаалагшадай булад хатуу дура хүсэлые дайсан нугалжа шадаагүй.

Мүнөө городой ажалшадай ехэ һайндэр. Тула шадар немец-фашис булимтарагшадые һамна бута сохиһоор 25 жэлэй ойдо, городые Ленинэй орденоор шагналгада зорюулагдаһан баярай суглаан түмэр замшадай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Культурын байшан соо болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Д. Ф. Устиновые, КПСС-эй Тульска обкомой нэгэдэхи секретарь И. Х. Юнагые, КПСС-эй ЦК-гай химическэ промышленностиин таһагые даагша Г. М. Бушуевые, СССР-эй министрнүүдые, дайшалхы-городые хамгаалгада хабаадалсаһан сэрэгэй начальнигуудые суглаагшад халуунаар угтаа.

КПСС-эй Тульска обкомой нэгэдэхи секретарь И. Х. Юнак суглаа нээхэдээ, Тулые хамгаалагшадай болон областиин ажалшадай габьяае үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ городой болон областиин ажалшадай зүгһөө гүнзэгы ехэ баясхалан хүргөө.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ Президиумдэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай, секретарь Д. Ф. Устинов үгэ хэлээ. Правительственна дээдэ хайрада хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, Совет Армиин сэрэгшэдые, Тульска хүдэлмэришэнэй полкын сэрэгшэдые, урдын һайн дуратаниие, партизануудые, Тулые хамгаалһан бүхы хүнүүдые, бүхы эрхэтэдыень партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө тэрэ амаршалаа, хүдэлмэридөө шэнэ амжалта туйлахыень, элүүр мэндэ, золтой хубитай ябахыень Тулын болон Тульска областиин ажалшадта хүсөө.

Манай Эхэ ороной нииелэл тээшэ дугташаһан дайсаниие һамна бута сохилгодо Тулын ажалшадай дүүргэһэн элитэ ехэ үүргые москвагайхидай, баатар-город Москвагай баатарлиг габьяатай хамта бидэнэр тэмдэглэжэ байнабди гээд тэрэ хэлээ. Дайшалхы габьяагай болон Тулын пролетариадай алдарта революционно заншалнуудай һүлдэ тэмдэг боложо, Ленинэй орден Тулын туг дээрэ хэтэ мүнхэдөө толотон байхал.

Тулада революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэ, граждан дайнда городой хүдэлмэришэдэй хабаадалга тушаа Д. Ф. Устинов тогтожо хэлээ. Тулын буу зэбсэг бүтээгшэдэй ажалай габьяае тэмдэглээ. Тулынхидай шэнжэ шанар, тэдэнэй эрэлхэг зориг, манай агуу ехэ хэрэгтэ хизаарлашагүй үнэн сэхэ байлгань Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай шэрүүн шанга жэлнүүдтэ бүхы хүсөөрөө харагдаа гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

1941 оной октябриин эхеэр немецкэ танкнууд Тульска область руу сүмэрэн ороо һэн. Тула тээшэ дабшаха замдань тэдэниие генерал Д. Д. Лелюшенкын тусхай буудалгын корпусой сэрэгшэд, полковник М. Е. Катуковой танкова бригаданууд, Тулын хүдэлмэришэдэй отрядууд угтаһан байгаа. Тэдэнэр немецкэ танкнуудай добтолгые удааруулаа, хамгаалалгада Тулые бэлэдхэхэ саг олгоо. Зүгөөр октябриин эсэстэ дайсан Тулада дүталжэ ерэһэн байна. Городые баатарлигаар

ТУЛЫН ТУГ ДЭЭРЭ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕН ТОЛОРБО

хамгаалалга эхилээ. Тулые хамгаалагшад өөһэдынгөө эсэгэнэрэй дайшалхы алдарта заншалнуудта хүрэмэ байгаа.

1941 оной ноябрьда Тула шадар илангаяа хүндэ хүшэр байдал тохёолдоо һэн. Гитлеровецүүд Тула Москва хоёрой хоорондохи түмэр зам болон шоссейнэ харгые таһа дүүрээ. Тулые хамгаалагшад дайсанай булюу хүсэнүүдэй зэрлиг добтолгые барижал байгаа.

Партиин Центральна Комитет, Гүрэнэй Оборонын Комитет, Верховно Главна командованиин Ставка сэрэгүүд болон дайшалхы техникые эльгээжэ, Тулые хамгаалагшадта туһалһан байха юм.

Городые хамгаалалгые коммунистнууд зоригжуулдаг байгаа гээд Д. Ф. Устинов тэмдэглээ. Тульска партийна организаци хамгаалагшадай дайшалхы штабынь болоһон байна. Областиин 40 мянган коммунистын 32 мянганиинь армиин, арадай һайн дуратанай, партизануудай отрядуудай зэргэдэ ябажа, дайсантай тулалдаа. Городые хамгаалха комитет байгуулагдаһан юм. Тэрэнэй шиидхэбэреэр октябрьда Тульска хүдэлмэришэнэй полк байгуулагдаа һэн. Өөрынгөө хүдэлмэришэнэй полкын баатарлиг хэрэгүүдээр тулынхид омогорхохо ёһоороол омогорхоно.

Городые тойруулаад танкын гаталхын аргагүй гүнзэгы нүхэнүүд малтагдаһан байгаа. Һүни болоходо, гэрнүүд болон үйлсэнүүдтэ хаб харанхы байдаг һэн. Город хооһоршоһон шэнгеэр һанагдахаар байдаг байгаа. Зүгөөр тулынхид ажаһуужа, тэмсэжэ байгаа бшуу. Гараа хүлдэһэн, үлэсхэлэн хооһон, угаа ехээр эсэнги үбгэдүүд, эхэнэрнүүд, эдир багашуул түрэл городоо хамгаалагшадта зорюулан, саһата хүйтэн цехүүд соогоо буу зэбсэг бүтээдэг байһан юм.

Хамгаалалгын байлдаануудые хэжэ, дайсанай тэнхээень алдахуулһан Совет Арми Москва шадарай бүхы фронт дээрэ декабриин эхеэр һөөргэдэн добтолго хэжэ ороо. Манай сэрэгүүд үбэлэй добтолго хэхэдээ, 60 гаран город болон 11 мянга шахуу бусад һуурин газарнуудые сүлөөлһэн байна. Гитлеровецүүд Москва шадар хахад миллион шахуу солдадаа алдаһан, сэрэгэй олон техникые гээһэн байна бшуу.

Гитлеровскэ армиин «илагдашагүй» тухай зэрэб суу бүрин буруу һүрөө. Москва шадар совет сэрэгүүдэй туйлаһан түүхэтэ илалта дэлхэйн бүхы хоёрдохи дайнда эрьелтын шата болоһон байгаа. Социалис гүрэнэй түгэлдэр хүсэтэй, илагдашагүй байһаниинь, совет арадай морально-политическэ нэгэдэл, олониитын баатаршалга, армиин дайшалхы хүсэ шадал, Коммунис партида—манай бүхы илалтануудые хүтэлбэрилэгшэ ба эмхидхэгшэдэ тэдэнэй үнэн сэхэ байлга толотомо тодоор харагдаа.

Городто дээдэ хайра барюулгада зорюулагдаһан суглаан манай Эхэ орондо гайхамшагта ехэ удха шанартай үдэрнүүдтэ боложо байна гээд Д. Ф. Устинов онсолон тэмдэглээ. 1966 он дүүрэхэеэ байна. Энэ жэлдэ Коммунис партиин XXIII съезд болоо. Съезд хадаа манай дотоодын болон уласхоорондын хүгжэлтые гүнзэгыгөөр шэнжэлээ, партиин политическэ, экономическа, соёл сурталай болон эмхидхэлэй ажал ябуулгын шухалын шухала асуудалнуудые хаража үзөө, совет арадай баатарлиг ажалай дүнгүүдые гаргаа, политикын болон ээлжээтэ табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ ажахын ябуулгын гол шэглэлнүүдые хамтаараа хараалаа, парти болон гүрэнэй гадаадын политическэ хараа шэглэлые тодорхойлоо.

Тульска областиин экономикые саашадань хүгжөөхэ талаар ехэ зорилгонуудые манай парти табиһан байна. Тулынхид эдэ зорилгонуудые дүүргэжэ шадаха. Тула металлистнуудай город гэжэ нэрлэгдэхэ эрхэтэй. Тульска область ороной энергетическэ томо район болоо. Городой предприятинууд арадай хэрэглэлэй эд бараа мүн лэ олоор гаргана. Колхознигууд, мэргэжэлтэд болон хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд угаа ехэ зохёон байгуулхы хүдэлмэри хэнэ.

Тульска областной партийна организациин зорилгонууд тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо, тулынхидай революционно болон ажалай баялиг заншалнууд ажалшадые, залуушуулые хүмүүжүүлхын тулада бүри һайнаар хэрэглэгдэхэ ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Советскэ Союзай гадаадын политикада үгын тусхай бүлэг зорюулагдаһан байна. Аха дүү оронуудай социалис туйлалтануудые хамгаалха гээшэ шухала хэрэгнай болоно гэжэ Советскэ Союз тоолоно гээд Д. Ф. Устинов хэлээ. США-гай зэбсэгтэ добтолгодо эсэргүүсэжэ байһан Вьетнамай Демократическа Республикада бидэнэр аха дүү ёһоор таларханабди. Империализмын баадхалгада саг үргэлжэ дайрагдажа байдаг Кубын Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Корейн Арадай-Демократическа Республикын байдалые бэхижүүлгэдэ али болохоор туһалха гээшэ уялгамнай болоно гэжэ манай орон тоолоно.

Дэлхэйн политикын баһа нэгэ шухала район бологшо Европые бидэнэр хододоо анхаралдаа абадаг байнабди гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ. Европодо мүнөө тохёолдожо байһан оршон байдалда тусгаар һэримжэтэй байха хэрэгтэй. Баруун Германиин үһөө нэхэхые эрмэлзэдэг эгэгээдүүдэй политикада үһэрюу шэглэл бүри шангадажа байнхай. США-гай зүгһөө дэмжэгдэдэг Баруун Германиин үһөө нэхэхые эрмэлзэгшэд Европын хилэнүүдые өөһэдтөө тааруугаар хубилгаха тухай дахяад һанаашалдаг болоо.

Амгалан ёһоной гадаадын политика бэелүүлхэ зуураа, империализмын ээрхэг түримхэй шэнжэтэй байһыень Коммунис парти минута соошье мартадаггүй, тиимэһээ манай ороной өөрыгөө хамгаалха шадабарие эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлдэг. Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые дайшалхы зэһэнги бэлэн байлгадаг.

Д. Ф. Устинов Тула городто Ленинэй орден барюулаад, дээдэ хайрада хүртэхэ ёһоороол хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, Тулын болон областиин бүхы ажалшадые үшөө дахин халуунаар амаршалаа, шэнэ амжалтануудые тэдэндэ хүсөө.

Баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тулынхидай дайшалхы болон ажалай габьяа тухай хэлээ, Эхэ ороной дээдэ хайра олон юумэ хэхые уялгална гэжэ онсолон тэмдэглээ. Ленинэй орден барюулгада зорюулагдаһан һайндэрөөр дашарамдуулан, городой ажалшадые баатар-городуудай, хэдэ хэдэн областьнуудай түлөөлэгшэд амаршалаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ амаршалгын бэшэгые суглаанда хабаадагшад нэрьемэ альга ташалган доро эльгээгээ.

ТУЛАДА УУЛЗАЛГАНУУД БОЛОО

ТУЛА, декабриин 8. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Д. Ф. Устинов Совет Армиин сэрэгшэдэй хүүр дээрэ мүнөөдэр венок табяа. «Тула городые баатарлигаар хамгаалһан байлдаануудай үедэ наһа барагшадта КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ» гэһэн үгэнүүд веногой лентэ дээрэ бэшэгдэнхэй.

Мүн энэ үдэр хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудта Д. Ф. Устинов хүрөө. Партиин Тульска обкомой нэгэдэхи секретарь И. Х. Юнак, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Л. Камаев тэрээнтэй хамта ябалсаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ Тулые баатарлигаар хамгаалалгын 25 жэлэй ойтой, городые Ленинэй орденоор шагналгатай дашарамдуулан, КПСС-эй обком болон горком, облгүйсэдком болон горгүйсэдком уулзалга хээ.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР Е. Н. БАДМАЕВАДА БУРЯАДАЙ АССР-эй ҺУРГУУЛИИН ГАБЬЯАТА БАГШЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байһанайнь түлөө, Баргажанай аймагай Баянголой дунда һургуулиин тогтоһоор табин жэл болоһонтойнь дашарамдуулан, энэ һургуулиин багша нүхэр БАДМАЕВА Елизавета Нанзановнада Буряадай АССР-эй һургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной декабриин 9.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГАЙ БАЯНГОЛОЙ ДУНДА ҺУРГУУЛИИН БАГШАНАРЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй талаар олон жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, Баргажанай аймагай Баянголой дунда һургуулиин тогтоогдоһоор табин жэл болоһонтойнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР шагнаха:

МОСОЛОЕВ Игнатий Константиновичые — ажалай багша.

ЦЫРЕНДОРЖИЕВА Екатерина Раднаевнае — эхин классуудай багша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной декабриин 9.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГАЙ БАЯНГОЛОЙ ДУНДА ҺУРГУУЛИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай гэгээрэл болон соёл хүгжөөлгын талаар габьянуудтай байһанайнь түлөө, тогтоогдоһоор табин жэл болоһонтойнь дашарамдуулан, Баргажанай аймагай Баянголой дунда һургуулиие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной декабриин 9.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭБДИ

Совет засагай 50 жэлэй ойдо

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН 50 жэлэй ойе амжалтатайгаар угтахын түлөө «Эрдэм» совхозой болон Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшадай социалис мүрысөөн республика дотороо үүсхэдэг байгаадань, манайхид тэрэниинь дары дэмжэжэ, дээшэлүүлэлгэдэн уялга абаhан байна. Энэ уялга партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тэндэ коммунистнуудай түрүү үүргэ тухай ехэ хөөрэлдөө.

Гэбэшье тэрэнhээ хойшо hара боложогүй байтар партийна суглаан дахин зарлагдажа, тэрээ энэ асуудал үшөө хэлсэхэ сан ушар гараа. Энэ суглаанай зарлалай гараад байхада зарим коммунистнууд тайхаhаншье байха. Баhа юундэ энэ асуудал табигдаха болоо юм гэhэн хөөрэлдөөн hар-шэр болоhоншье байгаа.

Үнэхөөрөөшье энэ жэлдэ манай колхоз алишье талаараа яhала урагшаа дабшаа юм. Гектар бүриhөө 13,2 центнер ороохо хураажа абаабди. Гүрэндэ 10 мянган центнерэй орондо 15,6 мянган центнер ороохо тушаагаабди. Октябриин 15-да hү бэлэдхэжэ жэлэй түсэб дүүргэhэн байгаабди. Үнэгэ худалдаха жэлэй даабари хоёр дахин шахуу абхэргэдэ, hоохо тушаалга 125 процент болоо. Мяха тушаалгаар жэлэй түсэб дүүргэжэ байна.

Энэ жэлэй үйлэдбэриин экономическа үрэ дүнгэй гол шухалань гэхэдэ, абаhан продукциинмнай өөрынь үнэ нилээд хямдараа. Нёдондоhойхитой жэшэхэ болоо hаа, центнер ороохон 34 мүнгөөр, hүн 6 түхэригөөр, гахайн мяхан 49 түхэригөөр, hоохон 70 түхэригөөр гэхэлшэлэн хямдархан жэшээтэй. Энээнэй ашаар колхозоймнай олзо доход нёдондоhойхиhоо 300 мянган түхэригөөр дээшэлээ.

Энээнhээ уламжалан, үйлэдбэриин болон культурно-ажаhуудалай барилгые үргэнөөр хэхэ аргатай болонобди. Энэ жэлдэ гурбан тоотоо, 3 котельня, hаалишадай шэнэ зүhалан баригдаа, 35 оронтой больницын барилга дууhажа, үнеэнэй байра, гахайн дулаан хашаа, машинно-тракторна мастерской бодхоолго дүүрэнтэжэ байна.

Эдэ бүхы амжалта хадаа артелиин гэшүүдэй hанаа сэдьхэлэй амаргуулха зэргэтэй. Тиигэшэбэ энэ түүхэтэ жэлдэ (аймаг соогоо мүрысөөнэй эмхидхэжэ тулаадаа) хамгаалсагамнай угаа ехэ. Абаhан шиншлэлгэбэриин дүүргэлтын түлөө бүхы хүсэн, хүнэй эрмэлзэл зоригоо гаргажаа ёhотой. Энээн тухай түрүүшынье суглаан дээрэ яhала хөөрэлдөөбди.

Гэбэшье зарим коммунистнууд, тэрэ тоодо колхозой ударидагшад энэ абаhан ехэ уялгын дүүргэлтын түлөө харюусалгатай байhанаа хүсэд мэдэрээгүй байгаа гэлтэй. Тэрэнэй болоно арга боломжо, хүсэ шадал гүйсэд дүүрэн элирүүлээгүй дэжэ шадагдаагүй байhан.

Жэшээнь, барилгын байдал абаад үзэе. Хойто нолбриин 7 болотор бодхоохо юумэмнай олон. Иимэ ехэ барилга урдань манай колхоз хээгүй байха. 320 hурагшадай hураха спортивна залтай hургуулиин байшан, правлениин контор, поликлиника, культбаза, кормоцех, 1200 гахай нэгэн доро шахаха тусхай байра, 200 түгалай галтаха байра, автогараж бодхоохо байна ха юмбибди. Эдэ барилгануудые саг соонь барихын түлөө мүнөөнhөө шангаханаар хүдэлхэ ёhотойбди. Барилгын хүдэлмэрые үргэнөөр ябуулха арга боломжохойшьебди. Тэд hара уhа гэрбэ, хэгдэhэн юумэн байхагүй.

Малшадые ехэhэн уялга абаhан. Ашар шэмэ абалгын, мал үсхэбэрилгын хэмжээн урданайхида орходоо hургагүй ехэ. Гэхэтэй хамта убэлжэлгын бэлэдхэл угаа нобшороо. Тэжээл буйлуулха гаргахуу хэр саг соогоо хүдэлжэ захаладагуй. Тэрээнэ шэнги техникэ захабарилга болон наг шэбхэ шэрэлгэ дээрэшье дутагдалнууд олон ушараа.

— Хэжэ үрдинэ бэбзабди даа. Саг эртэ ха юм,—гэжэ зарим хүталбарилхы тушаалтаднай хөөрэлдэдэг байгаа.

Эгээл иимэ дээрэлхүү, hайхуу, hанаа амар зондо эрид сохилто үгэхэ зорилгоор энэ суглаан зарлагдаа бшуу. Тус суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ, парткомой болбол дутагдалнуудые тушаа юрэнхы дээрэнь тоггоогүй, харин тусхайта ниэрнүүдэй нэрэ зааан элирхэйлэн, шанга шүүмжэлэл хэлэн байна. Тиигэжэ абаhан уялгын түлөө коммунист бүхэнэй сэхэ харюусалгатай байhыень тодорхуулха зорилго табигдаа.

— Үйлэдбэриин хэрэгтэй тулэд коммунистнууд харюусалгатай юм гэжэ яhала хэлсэдэг гээшэбди. Тиихэдээ энэмнай юрэнхы дээрэ хэлэгдэдэг. Харин хүн бүхэнhөө эрилтэ шангаар табигдангүй, зарим тушаалтад хажуу тээ гараад байдаг,—гэжэ коммунист нүхэр Плюснин сэхэ хэлээ hэн.

Тэрэнhэшье тон зүб. Техникэ хадагалалга дээрэ шалгалта хэхэдэмнай гурбадахи бригадын энэ үйлдэhэн зөөриhөө ехэ муугаар хандаг байhаниинь элирхэйлэгдээ hэн. Тэрэ техникые харюусаха байhан коммунистнар нүхэд Фалилеев, Синицын гэгшэд бригадын хүтэлбэрилэгшэдтэ ёhото эрилтэ табидаггүй. Тэндэхи партийна эхин организацишье энээн тушаа hаналаа табидаггүй байhаниинь тодороо.

Энэ суглаан дээрэ колхозой дунда шатын хүтэлбэрилхы тушаалтадай дунда ябуулагдаха хүдэлмэриие hайжаруулха, бригадануудай партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие эрид хубилгаха хэрэгтэ анхарал хандуулха гэhэн эрилтэ табигдаба. Юрэндөө гэхэдэ, тэндэ партийна суглаан тон үсэөөнөөр болодог, хэлсэhэн асуудалнуудыншье юрэнхы хэрэгтэ зорюулагдадаг, коммунистнуудай үүргые улам дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодоггүй байна. Тиихэдэ манай ударидагшад, тэрэ тоодо парткомой гэшүүд хүн зонтой ёhоор хөөрэлдэдэггүй зантай.

—Тараашадтай энэ жэлдэ яhала hайн ургаса хураагаа гэбшэ аа даа. Тэд энээниие тиимэ hайншье гэжэ хэлэхын аргагүй. Газар муугаар элдүүрилэгдэдэг заналаа. Шанарай түлөө анхарал hулаар хандулагдана. Мухар-Шэбэрэй механизаторнуудай дүй дүршэлые үргэнөөр өөhэдынгөө ажалда нэбтэрүүлхэ ёhотойбди. Голодоhо гаргадаг хүнүүдтэй эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй болоо,—гэжэ коммунист нүхэр Кобычев зүб тэмдэглээ.

Энэ суглаан дээрэ хэлэhэн үгэнүүдые эндэ бултынь тэмдэглэhэн уйгү. Тэдэнэр хараалhан уялгаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулагданхай. Суглаан хадаа бригадирнуудай нүхэд Смолин, Борисов болон бусадта шангаа эрилтэ табяа. Коммунист хүтэлбэрилэгшэ байгаад, иимэ муугаар худалхэ гээшэ тон таарахагүй зүйл болоно бшуу.

Суглаанай абаhан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноhоо хиналта шангаар табиха, мүрысөөнэй ябасые хоро шалгажа байха. Тэрэшэлэн коммунистнуудай нуралсалда анхарал онсо табихаа гэжэ суглаан тэмдэглээ. Тэрэнтэй хамта, коммунистнуудай түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ, тус тудалдань харюусалгые улам шангадхаха гэжэ шухалын шухала зүйл болоно. Эдэ бүгэдые нарин нягтаар сахяд байгаа хада Совет засагай тогтоhоор 50 жэлэйнь ойе ажалай ехэ амжалтаар угтаха байhамнай дамжаргүй.

Нэгэшье үдэрые хиидэ алдангүй худэлхэ, хэлэhэндээ хүрэхэ, зориhоноо амжаха гэhэн зорилго манайхид урдаа табинхай.

В. СУКНЕВ,
Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой парткомой секретарь.

«Теплоприбор» заводой конструкторнуудай бюрогойхид үнгэрhэн юhэ hарын туршада арба гаран уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ шэлжүүлэн нэбтэрүүлжэ, 4.000 түхэригэй ашаг олзо оруулба. Энэ шухала хэрэгтэ Ю. Н. Глухоедов, Н. И. Аносов, Ю. В. Кривощеков болон бусад эдэбхитэйгээр хабаададаг.

Зураг дээрэ: (зүүн гарhаа) ахалагша конструкор Ю. Н. Глухоёдов, туршалгын цехэй мастер Н. И. Аносов, конструкторнуудай бюрогой ахалагша инженер Ю. В. Кривощёков гэгшэд.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

СОВЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ОЛОНОЙ ХҮСЭН—ТҮШЭГНАЙ

Өөрынгөө даажа байhан таhагай ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хуряангыгааршье hаань, хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйб.

Улаан-Үдэ городой Советскэ районда хүн зон илангаяа олоор ажаhуудаг. Ушар тиимэhээ элүүрые хамгаалха талаар олониитын үүсхэлээр хүдэлдэг таhагые райгүйсэлкомойнгоо дэргэдэ эмхидхэhэн байнабди. Таhагтамнай 7 хүн хүдэлдэг. Түрүүшээр хэхэ ажалаа ойлгожо ядагша hэмди. Хэдэн хоног үнгэрхэдэ, аргагүй олон мэргэжэлтэдые хараалhан хүдэлмэридөө элсүүлхэ аргатай байhанаа ойлгоо hэмди.

...Ажал хүдэлмэрөө районой Соведэй дэргэдэхи депутадай комисситай, горгүйсэдкомой таhагтай хамта түсэблэн эмхидхэжэ эхилээбди.

«Промышленна предприятинуудай ажал хүдэлмэри дээрэ аюул зайсуулха, үбшэлхэ ябадал үсөөрүүлхэ, «Хүн зоной элүүрые хамгаалха хүдэлмэри hайжаруулха» тухай асуудалнууд бидэнэй үүсхэлээр райсоведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ, тусхай шиидхэбэри гаргагдаа.

Эдээнэй бэелүүлхын тула өмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа. Инспекторнууд Т. И. Красникова В. Н. Толстоброва, В. Н. Илькова, И. Г. Скоропадская болон бусад ямар дутагдалнуудай бии байhые элирүүлээ. Архиин, «Электромашина», шэлэй онъhожоруулагдаhан, судна заhабарилгын заводуудта эмхидхэлэй ямаршье хүдэлмэри ябуулагдаагүй байгаа бшуу.

Энэ бүгэдэ тухайдаа ажалшадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдком дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэбэбди.

Баhа элүүрые хамгаалха талаар депутадай комисситай нэгэдэжэ, hургуулинуудта, культурно-гэгээрэлэй эмхинүүдтэ, хүдэлмэришэдэй болон студентнэрэй хамтын байрануудта ариг сэбэрэй ямараар сахигдажа, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, саад, яслинуудай ямараар хүдэлжэ, хүүгэдэй эмхи зургаануудай шухала хэрэгсэлнүүдээр ямараар хангагдаhан тухай асуудалнуудые райсоведэй гүйсэдкомой ээлжээтэ заседани дээрэ зүбшэн хэлсүүлhээр олохон дутагдалнуудые элирүүлжэ үгэhэн байнабди. Тэрээнэй ашаа туhа угаа ехэ hэн. Район дотор үхибүүдэй үбдэхэ, промышленна предприятинуудта хүдэлмэришэдэй аюул оhолдо орохо ябадал эрид үсөөрhэн, ариг сэбэрэй талааршье нилээд ехэ хубилалта туйлагдаhан. Нарай нялхануудай наhа баралга урэанда жэлэй жэшээгээр эндэмнай хоёр дахин үсөөрөө. Эхэнэрэй консультациин тусхай таhалга Илалтын проспектдэ эмхидхэгдээ., Сэлэнгын баруун эрьедэ, Лазогой нэрэмжэтэ hууринда элүүрые хамгаалгын пунктнууд нээгдээ. Вагжаново тосхондо амбулатори үргэдхэгдөө. Тоолохо, хэлэхэ болоо hаа, ондоошье юумэнүүд олон.

Саашадаа хэхэ хүдэлмэримнай бүри ехэ. Ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта үхибүүдэй хоёрдохи больницые, хүүгэдэй нэгэдэхи болон хоёрдохи яслинуудые үргэдхэхэ хүдэлмэри ябуулха зорилготойбди. Мүн яаралтай туhаламжа үзүүлхэ станциин ажал хүдэлмэриин эрхэ байдалые hайжаруулха, тэрэниие hайн хүдэлмэрилэгшэдөөр хангаха, эмнэлгэ-hэргылэмжын хүдэлмэри шангадхаха, аймаг дотор ариг сэбэрэй хэмжээнүүдые бэелүүлхэ болон бусад олон асуудалнуудые ерэхэ жэлдэ шиидхэхэбди.

Хараалhан ондоошье хэмжээнүүд бии. Эдэнээ бэелүүлхэдээ, элүүрые хамгаалха талаар горгүйсэдкомой таhагта болон райсоведэйнгээ дэргэдэхи саг үргэлжын комиссида түшэглэхэ ёhотойбди. Түсэбөө табиха бүхэндөө элэнтэйгээ аргагүй нарин нягтаар зүбшэхэ, тэдээнhээн туhаламжашье абаха байна гээшэбди. Сэхыень хэлэхэдэ, бидэндэ штатнабэшэ таhагhаа бага бэшэ эрилтэ табигдадаг. Энэмнай ниитын даабари дүүргэгшэдэй харюусалгые улам дээшэлүүлдэг, үгтэhэн даалгабаридаа нүхэдэймнай шударгыгаар хандахадань туhалдаг.

Л. БОКСЕР,
элүүрые хамгаалха талаар Советскэ райгүйсэдкомой штатнабэшэ таhагые даагша.

АША ТУҺАТАЙ

Буряадай барилгын управлени ажалай түрүү онол арга, шэнэ техникэ үргэнөөр нэбтэрүүлжэ захаланхай. Түмэр бетон резервуар, уhа бариха, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ тодхоходоо бетоноор хабсаралга хэхэ арга хэрэглэгдэнэ.

Бүри hая болотор иимэ түхеэрэлгэ барихын тула ехэ модон, барилгын ондоо материал хэрэглэдэг, тэрэнэй үнэ сэн ехэ болодог байгаа. Мүн модон зүйлнүүдые hүүлээрнь бетоноор хушахада үлүү гаргаша хэгдэдэг, уhа бариха түхеэрэлгын шанар тиимэшье бэхи байгаагүй юм. Шанар hайжаруулхын, түхеэрэлгэнүүдые уhа табиhагүйгөөр бүхэжүүлхын тула дахинаа бетоноор хушаха, шаглаха хэрэгтэй болодог hэн. Үлүү гаргаша хэхэhээ, барилгын өөрынь үнэ сэн дээшэлүүлхэhээ гадна, барилгын болзор ехэ болгодог байгаа.

Түмэр-бетон резервуар, уhа баридаг түхеэрэлгэ ондоо аргаар хабсаргаж бариха асуудал барилгашад, хабсаргагшадай hанаа үнинhөө хойшо зобоохон юм. Тэд ондоо арга хэрэглэхэ, тусхай техникэ, дүй дүршэл үгы hэн.

Мүнөө С-72 түхэлэй машина абтаа. Тэрээгээр бетон хушалта хэгдэдэг болоо. Хэрбээ урдань 1,5—2 сантиметрэй бетон хушалта хэгдэдэг hаа, машинын хүсөөр хушагдаhан бетоной зузааниинь 15 сантиметр болоо. Урданайхи мэтэ хоёр дахин хушалта хэхээ болёо, модон гаргашалагданагүй.

Шэнэ техникэ манай эндэ октябрь соо асарагдаа. Барилгын управлениин главна механигай таhагай ахалагша инженер Н. И. Старов, барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин главна механик Ю. И. Малисов, бригадир А. И. Клименков гэгшэдэй хүтэлбэри доро машина туршагдажа эхилээ. Мүнөө энэ машина Сэлэнгын целлюлозо-картонно комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлтэ барилгада хэрэглэгдэжэ захалhан байна. Резервуар хабсаргахын, бетоноор хушахын тула машинада компрессор, бетон холисо хэхэ түхеэрэлгэ тодхогдоо. Энэ машина ашаглахада таатай зохид юм. Тэрэнэй ашаар сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ хабсаргаха, бетоноор хушаха ажал онъhожоруулагдаа. Урданай ажалhаа 40 процентээр бага модон хэрэглэгдэнэ. Гадна ажалай өөрынь үнэ сэн бага болоо.

Шэнэ аргын үшөө нэгэ hайн талань юуб гэхэдэ, уhа барилгын, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй шанар горитойгоор hайжаруулагдаа. Шэнэ техникын ашаар бүтээгдэhэн түхеэрэлгэ бэхи hайн.

8-дахи СМУ-гай коллектив барилгын управлени соогоо эгээн түрүүлэн энэ машина хэрэглээ. Тэрэнэй булюу hайн байhые түрүүшын туршалга, ашаглалга элирүүлээ юм. СМУ-гай главна инженер Л. М. Дюдолун гэгшын хүтэлбэри доро эмхидхэгдэhэн комисси машина шалгажа, хүдэлгэжэ үзөө. Барилгын управлениин бусад барилга-хабсаралгын управленинүүдтэ сэбэрлэлтын түхеэрэлгэ барихадаа шэнэ техникэ хэрэглэхыень комисси дурадхаа.

Манай республика дотор түмэр-бетон олон түхеэрэлгэ бодхоохоор хараалагдана. Шэнэ техникэ үйлэдбэридэ хэрэглэбэл, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүндэ ажал онъhожоруулха арга олдохо. Мүн түхеэрэлгэ барилгын бусад организацинуудта хэрэглэбэл, үйлэдбэридэ аша туhатай байхые түрүүшын дүй дүршэл элирүүлээ.

И. ПАССЕК,
барилгын управлениин техническэ мэдээсэлэй бюрогой инженер.

Комсомолой ажабайдал

СОГТОЙ СОРТООТОЙГООР, ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛТЭЙГЭЭР

ҮДЭШЭЛЭН ҺЭН. Ороохоной тоог дээрэ жараад хүбүүд, басагад сугларанхай, согтой хүхюунүүд забда залигүй ажаллажа байбад. Эдэ булта комсомолой комитедэй соносхоhон воскресникт гараад, габшагай шамдуугаар, эршэ хүсэтэйгөөр хүдэлжэ байна бшуу.

— ВЛКСМ-эй ЦК бүхэсоюзна воскресник үнгэргэжэ, тэндэ олоhон олзоё өрэлхэг зориттойгоор тэмсэжэ байгаа вьетнам арадта туhалха жасада оруулха гэhэн шиидхэбэри абаа hэмнай. Тэрэ уряада харюу болгон, бултадаа ороохо сэбэрлэлгэдэ гараад, хүдэлжэ байнабди даа,—гэжэ комсомолой ударидагша Иван Генинов тайлбарилба.

Үдэрэйнгөө хүдэлмэриhөө бусажа, яаралтайхан эдеэлжэрхиhэн бэеэрээ колхозой түб hууринай бүхы залуушуул иигэжэ эмхи гуримтайгаар, нэгэ хүн шэнги ороохоной тоог дээрэ ошожо, hүниин тэнгhээ үнгэртэр тиихэдэ хүдэлөө бэлэй. Аяар 1200 центнер хүрэнгын үрэhэ сэбэрлэжэ, амбаарнууд соо адхаба.

Иимэ нэгэ hонирхолтой хэрэг үйлэ хадаа Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоздо болоhон юм. Теэд энэмнай нэгэ дахин лэ үзэгдэhэн ушарал бэшэ. Эндэхи комсомолшууд ниитын хэрэгтэ габшагай шамбайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хододо оролсожо; сортоотой дорюунаар урагшаа алхалнад.

Иван Генинов түрэл колхозойнгоо комсомолой организацие дүрбэдэхи жэлээ толгойлжо ябана. Залуу зоной зүрхэ сэдьхэл, ухаан бодолые шадамар бэрхээр ээлэн, энэ хэрэгтэ зорюулан ударидадаг дүршэлтэй болоhон комсомол юм. Эндэхи залуушуул барандаа ажалда дуратай, эбтэй эегэй, эдэбхи үүсхэлээр бадаран ябадаг юм. Энэмнай багахан эмхи бэшэ. Ерээд шахуу залуушуул Ленинэй комсомолой гэшүүд.

Комсомолой комитедэй хамаадаха, хам оролсохо юумэнь олон. Ажал хүдэлмэри, ниитын хэрэг, гурим сахилга... Газетэ, журналшье захилгада гар хүрсэлдэнхэй. «Буряадай залуушуул» гэжэ газетые комсомолой гэшүүд өөhэдөө толгой тоолон абахаhаа гадна, союзнабэшэ залуушуулай дунда хэдэн арбаадаар тараажа шадаа. Юрэдөө колхозой комсомолшууд 300 гаран янза бүриин газетэ, журналнуудые ерэхэ жэлдэ абахань шуу.

Колхозой үйлэдбэриин шиидхэхы hалбаринууд дээрэ комсомол нэрээ мүнхэжүүлжэ ябаhан габшагайшуул захаhаа абаад хүдэлжэ байдаг. Нёдондо хабарай тарилга дээрэ Сергей Очировай комсомольско агрегат hайнаар хүдэлжэ, баян шагнал абаа hэн. Тиихэдэ Сластинай комсомол-залуушуулай агрегат радиолодо хүртэhэн юм.

Евгений Семёнов бэрхэ комбайнер юм. Тэрэ үнгэрhэн намар 6000 центнер ороохо комбайнаараа сохёо hэн. Тэрэнэй комбайнай бункер дээрэ 6 табан хушуун мүнөөшье аржылдан, мүнгэрэн толорно байдаг. Энэ хадаа зургаа мянган центнер ороохо сохиhонойнь гэршэ тэмдэг мүн.

Малшадаар хүдэлдэг комсомолшуудай алдар нэрые дурдаха гэбэл, нэн түрүүлэн Балдан-Доржи Бадмаев тухай онсо тэмдэглэмээр. Энэмнай 4-дэхи бригадада хонишоноор ажалладаг. Мүнөө табадахи жэлээ энэ мэргэжэлээр хүдэлнэ. Ажалайнь үрэ дүншье он жэлнүүдэй урагшаа дабшаха тума арьбажажа байдаг. 100 эхэ хонин бүхэнhөө 104 хүрэтэр хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлдэг баян дүй дүршэлтэй малшан болонхой. Энэ жэлдэ хонин бүриhөө 3,7 килограмм hooho хайшалжа абаа. Энэ хадаа ганса өөрынь ажахы соо бэшэ, харин аймаг соо суурхаhан амжалта. Балдан-Доржи хара амяа хараад ябадаг бэшэ, харин нүхэдөө энэрхы hайхан сэдьхэлтэй, хайшан гээл hаа туhалхаб гэжэ ябадаг хүн шуу.

Эдээн шэнгеэр хүдэлдэг, hайн hайхан абари зантай, эдэбхи үүсхэлтэй хүбүүд, басагад эндэ олон. Иимэ hайн эмхидхэл байгуулха гээшэ баhал бэлэн хэрэг бэшэ. Эмхидхэхы, ударидахы, хүмүүжүүлхы шадабари хэрэгтэй бшуу.

Өөрыгөө тойруулан шадамар бэрхэ, үүсхэлшэ эдэбхитэдые хүмүүжүүлhэниинь, ниитын хэрэгтэ hургаhаниинь али зэргын үнэтэйб. Хушуун-Үзүүрэй бригадын комсомолой эхин организациин секретарь Манибадарова, Гаптайн бригадын комсорг Тамара Фу Ну-ся, ВЛКСМ-эй комитедэй гэшүүд багшанар Гурожапова, Бабушкина, Будаев болон бусад колхозой комсоргын түшэг тулгууринь, эдэбхитэй туhалагшадынь. Даалгаhан лэ хэрэгынь саб байса бүтээгээд, хамаг хэмжээ ябуулгада хам оролсоод байха.

Эдэбхи үүсхэл, эмхидхэхы шадабари, хүсэлэл оролдолго хамагые илана гээшэ бэзэ. Иимэл эрилтэтэйгээр хүдэлхэдэнь комсомолой организациин, бүхы комсомолшуудай нэрэ хүндэнь сууда гарана, хэрэг үйлэнь мүнхэжэнэ бшуу. Энээниие «Знамя Ленина» колхозой комсомолой организациин, тэрэнэй комитедэй ажал ябуулга элитээр гэршэлнэ гэжэ бэшэгэйнгээ эсэстэ тэмдэглэлтэй.

А. ИМЫКШЕНОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой инструктор.

Түнхэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Гатаб Шойбонов гэр бүлөөрөө хонин ажалда байдаг. Һүүлшын жэлнүүдэй туршада эхэ хонидой отарада хүдэлжэ, түл олоор абажа түлжүүлээ юм. Нүхэр Шойбонов hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө гүрэн түрынгөө дээдэ хайра — Ленинэй орденоор шагнагдаhан байна.

Мүнөө орденто хонишон 230 түлгэ даажа абаад, хурьгалуулхаяа байна. Түл абалгада бэлэдхэл hайнтай. Хони, хурьгадайнгаа байрые заhабарилжа абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Г. Шойбонов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЙМАГ СООГОО АЛДАРТАЙ

Суглаан боложо үнгэрhэн байгаа. Олон хүнүүд тэрэ үедөө ажал тухайгаа хөөрэлдэдэг, зорилгоёо зүбшэдэг ха юм. Хамтаараа хэлсэжэ, хараа бодолоо нэгэдхэхэhээ hайн юумэн хаана байхаб! Иигэжэ Сырен Доржиевич Гомбоевшье бодоhон байха. Тиигээд энэмнай ехэ уялга абаа ха юм.

Сырен Доржиевич үнихэнэй Саянай совхоздо луговодоор ажалладаг гээшэ. Энэ жэлдэ 250 гектар сабшалан даажа байгаад, үбhэ ногооной баян ургаса ургуулаа. Бүхы участогууд дээрэhээ дунда зэргээр гектарай 18 центнер, тиихэдэ таби гаран гектарhаа га бүриин 31 центнер үбhэ хуряаhан юм. Оролдосото үүсхэлээ гарган ажалладаг хадань нүхэр Гомбоевто республикын эрхим луговод гэhэн нэрэ соло олгоо ха юм.

Олон жэлдэ ажалладаг хүнүүд дүй дүршэлтэй болоhон байдаг. Нүхэр Гомбоевто сабшалан уhалха талаар заабари үгэлтэгүй. Тэрэ өөрөө газараа уhална. Ямар участогые хэды үедэ уhалхаб гэжэ hайсахан ойлгодог болонхой. Сабшалан уhалхада, уhан багадаха гэжэ бодоо hаа, үбэлдөө тошон халяана. Тиигээд даадаг газарынь хоёр-гурба дахин уhалдаhан байдаг. Мүн насосно станци хэрэглэдэг гэээшэ. Тэрэнэй ашаар уhалагдажа болохогүй газарые уhалдуулна. Сабшалан уhалха гээшэ хүнэй хүсэл оролдолго ха юм даа. Нүхэр Гомбоев гоп горхоной уhан байна гээд лэ бэлэхэнээр тэрэниие асаржа, газараа уhалжархинагүй гээшэ. Теэд горхон байгаад бэзээ, уhаниинь ямар бэ? Хатажа шэргэшэхэ ушар байдаг. Энэ талыень түрүү луговод ойлгожо ядадаггүй, тиигээд лэ хайшан гэбэлни үбhэн ургахаб гэжэ hанахадаа, үбэлдөө мүльhэ хүргэнэ. Мүнөө жэлдэ баhал энэ хүдэлмэринь үргэнөөр ябуулагдахань.

Һайн луговодой ажаллажа байхада үбhэн ургадаг. Аймаг дотороо суурхаhан нүхэр Гомбоев хамаг ажалайнгаа нилээд хубиие намартаа үнгэргэнэ. Газарай гэдхэн үедэ hубаг ханаабуудаа заhажа абадаг. Тиигээд наг шэбхэ гаргана. Энэ суглаанда хабаадахадаа тэрэ мүнөө жэлдэ 250 га сабшаландаа 3 мянган тонно шэбхэ гаргаха, тэрэнэйнгээ 45 гектарые үтэгжүүлхэ гэhэн уялга абанхай. Һайнаар шэбхэжүүлэгдэhэн газарhаа га бүриин 18—20 центнер үбhэ лаб лэ ургуулхаар хараална.

Мүнөө Саянай совхоздо луговоднуудай дүрбэн звено ажалладаг. Тэдэнэй нэгыень нүхэр Гомбоев хүтэлнэ. Энэ нүхэр уялга абаад hаа, тэрэнээ дүүргэхые оролдодог юм.

М. ИРГЕЗЕНОВ.

Түнхэн.

Элүүрые хамгаалха министерствын анхаралда

МЭРГЭЖЭЛТЭД ХЭРЭГТЭЙ

Ахын аймагта 12 фельдшерско-акушерскэ пунктнууд, мүн аймагай больница бии. Тэдэнэр мүнөө үедэ сүлөөгүй хүдэлжэ байна, малшадта ехэ анхарал хандуулна.

«Улаан-Аха» колхозой медфельдшер Валентина Демина, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Тамара Литвинцева, «Коммунизм» колхозой Елизавета Замураева гэгшэд алишье сагта малшадта туhаламжа үзүүлдэг, тэдэнэй ариг сэбэрые сахиха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр санбюллетень сагсоонь гартадаг, hонин лекци, хөөрэлдөөнүүдые хододо үнгэргэжэ байдаг.

Иимэ эдэбхитэй хүнүүдэй ажал хүдэлмэриин аша үреэр аймаг дотор үбшэлхэ ябадал нилээд үсөөрэнхэй. Жэшээнь, нюдэнэй трахомо огто үгы болонхой.

Хэды тиигэбэшье, манай ажалда дутуу дунданууд бии. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, аймаг дотормнай мэргэжэлтэд олоор дуталдана. 7 врачнуудай орондо оройдоо 2 хүн ажаллана, 7 фельдшернүүд хэрэгтэй. Эдэ мэргэжэлтэдые элүүрые хамгаалха министерство Ахада эльгээхэбди гэжэ үгэеэ үгэдэг, теэд, хэзээ тэдэнь хүсэндөө хүрэхэ юм гэжэ асууха̄ар.

С. БОРОКШОНОВ,
Ахын аймагай больницын главна врач.

АДУУН ҺҮРЭГҮҮД ХУШУУРНА

Яруунын Исэнгын совхозой адуунай фермые даагша Цырен-Доржи Сультимов тус hалбариие арбан хоёр жэлэй туршада хүтэлбэрилнэ. Хэрбээ 1954 ондо совхозой адуун hүрэгэйнь тоо 800 толгой байhан hаа, мүнөө хоёр дахин олон болгогдоо. Энээндэ хуушанай малшанай хубита тон ехэ.

— Табан жэлэй hүүл хүрэтэр адуунайнгаа тоое 2000 толгой болгохобди,—гэжэ нүхэр Сультимов хөөрэнэ.—Энээниие бэелүүлжэ шадаха арга боломжо мандабии. Совхоз бэлшээриин газар элбэгтэй. Тэндэ адуугаа түхэреэн жэл соо бэлшээжэ шадаха байнабди. Мүн бэрхэ адуушадые шэлэжэ абагдаа.

Адуушад Морхонов, Базарсадуев, Тапхаев, залуу адуушан Сультимов гэгшэд өөhэдынгөө хэрэг мэдэхэ хүнүүд.

Ойн баярай урда тээхи ажалай вахтада жагсаhан адуушад ерэхэ жэлдэ зуун гүүн бүриhөө 80—95 унага абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, гүрэндөө 400 центнерhээ доошо бэшэ адуунай мяха худалдаха гэhэн уялгатай...

В. БАЙБОРОДИН.

МОСКВА. Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдэй бута сохигдоhоор 25 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан уран hайханай выставкэ түбэй выставкын зал соо нээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Москвагай түлөө байлдаануудта хабаадаhан сэрэгшэд панфиловецууд И. Р. Васильев, Г. М. Шемякин гэгшэд Москва шадар болоhон тулалдаанууд тухай выставкэ харагшадта хөөрэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ

Зэдын вольфрамово-молибденэй мбинадай профсоюзай комитет нинэй хүдэлмэришэн» гэһэн ндэтэ нэрэ бии болгохо гэжэ шэһэн байна. Хүндэтэ энэ нэрэ хүртэһэн хүнүүдтэ «Үнинэй дэлмэришэн» гэһэн үнэмшэлгэ рюулагдахаһаа гадна тэрээндэ расхаалай бэлэг үгтэхэ юм. нэ нэрэдэ хүртэгшэдэй дүрэ-рагууд тусхай тазарта табигда-болоно. Үнинэй хүдэлмэришэ-й эрхэ, уялга тодорхойлогдобо. имэ хүнүүдтэ хамагай түрүүн-байра үгэхэ, амаралтын гэр, наатори, курортнуудта путевко тоглохо юм.

Эндэ 38 хүнһөө бүридэһэн ко-сси байгуулагдаа. Тэрэ комис-комбинадта үнинэй хүдэлһэн нүүдые элирүүлхэ талаар хү-лмэри ябуулжа эхилбэ.

Шанаржуулгын фабрикада ме-нигаар хүдэлжэ байһан Конс-нтин Семенович Вешневский 35 оной үбэл Закаменскын ар байһаниие һайса һанана. ихэ үедэ хүдэлмэришэдэй тос-н хэдэн арбаад майхан, мүн тэ-модон тэрнүүдһээ бүрилэдэг йгаа. Закаменск город хараа са ургаа, комбинадшье хүт-э. Константин Семенович тэ-эй ургалта, хүгжэлтые хажуу эһээнь ажаглан хараал һуугаа-й, тэрэниие мүнөө үеын оньһото никээр хангаха хэрэгтэ нилээд хүрэлсэһэн байха. Тэрэ гу-н жэлэй туршада молибденэй брикын механическа албанай алые толгойлно. К. С. Вешнев-ий Зэдын комбинадай «Үнинэй дэлмэришэнэй» нэрэдэ хүртэ-н ёһоороо хүртөө.

Техническэ хиналтын началь-к К. Ф. Советов, модо бэлэдхэл рэ модо ябталагшаар хүдэлдэг И. Русанов, кочегар Г. С. Нор-ва, экономист А. И. Кучумов шэдтэ энэ нэрэ хүртөөгдэхэ лонхой. Тэдэнэртэ хүндэтэ нэрэ ртөөгдэһэн үнэмшэлгэ һаяар ба-улагдахань.

А. БУТИН.

МОДОШОДОЙ ҺОНИН

БАРГАЖАНАЙ ой модоной ажахын Лебляжинска участогай ллектив барилгын модо бэ-дхэхэ, таллуулха хүдэлмэриеэ жалтатайгаар ябуулна. Тус ллектив ноябрь һарада 13000 бометр модо бэлэдхэхэ бай-н һаа, 14000 кубометртэ хүр-һэн байна. Эндэ В. К. Ма-домай хүтэлбэрилдэг комму-с ажалай бригада үндэр бү-эсэтэйгээр ажаллажа, урда рынгаа даалгабариие 10 хо-гоор уридшалан дүүргэхэдээ, сэбһөө гадуур 120 кубометр одо бэлэдхэһэн байна. Тэрэшэ-н И. Скосырский, В. Таран-н гэгшэдэй толгойлдог комму-с ажалай бригаданууд даал-баринуудаа урид дүүргээ һэн.

И. КУЗНЕЦОВ.

* * *

ЭНЭ ЖЭЛЭЙ дүүрэтэр үшөө ра тухай байбашье, Итанцын одоной ажахын Кика гэжэ настогта Семен Федорович антелеевэй хүтэлбэрилдэг мо-шодой бага комплексно бри-да жэлэйнгээ түсэб сүм дүүр-эд байгаа. Тэрэшэлэн Эркилик нктын И. Н. Шипковой бри-да жэлэй эхиндэ 17000 кубо-тр модо бэлэдхэхэ гэһэн дээ-лүүлэгдэһэн уялга абаһан м. Тэрэ коллектив уялгаяа н лэ амжалтатайгаар дүүр-эд ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажал-жа байнхай.

Модо бэлэдхэлэй Бурлинска нктда Петр Семенович Бату-найхүтэлбэрилдэг бригада нөө үень 1967 оной апрель рын түсэбөөр ажаллажа байн-й. Энэ коллектив ажал хү-лмэридөө түрүү дүй дүршэл гэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар шөө октябрь һарада 14662 ку-метр модо бэлэдхэжэ, социа-с уялгануудаа дүүргээ бэлэй.

* * *

БАЙГАЛАЙ ой модоной ажа-н Алтан Булаг участогай ба-комплексно бригада (хүтэл-рилэгшэнь В. В. Попов) 1000 кубометр модо бэлэдхэ-н байна. Энэнь коллективэй лэй уялгата түсэбһөө 1000 бометрээр үлүү болоно. Тэ-шэлэн И. В. Разницынай хү-лбэрилдэг модошодой бригa-үнгэрһэн 11 һарын туршада 9400 кубометр модо бэлэд-эд байна.

В. ИСТОМИН.

АРБАН ЖЭЛЭЙ ҺУРАЛСАЛАЙ ШАТАНУУД

Һуралсалай удха һайжаруулха комиссиин түрүүлэгшэ А. И. МАРКУШЕВИЧЭЙ хөөрөөн

ЯМАР юумэндэ һургахаб, хай-шан гээд һургахаб? Энэ угаа шухала асуудалнуудай нэгэн түрэлхидэй, багшана-рай, эрдэмтэдэй, мүн ороной бүхы олониитын анхаралые үнинэй татадаг юм. Һүүлэй үедэ элдэб олон һанамжанууд хэблэлдэ толилогдодог байгаа. Һургуули Евклидэй геомет-ри узэжэ нобшорно, XIX зуун жэлэй физикые мүнөөнэй физикээр һэлтэ-хээр саг тулажа ерээ гээд нэпэ за-римашуул тоолодог байгаа. Жэшээл-хэдэ, литературын курсда класси-гуудай зохёолнуудые үсөөрүүлжэ, мүнөөнэй, тэрэ тоодо харин оронуу-дай авторнуудай зохёолнуудые олоор оруулха шухала гэжэ баталдаг «зо-римгой» һанамжануудшье гарадаг байгаа.

Харин мүнөө, олон тоото бүлялал-даануудай болоһоной һүүлээр, һу-ралсалай программанууд болон түсэ-бүүдэй македууд тодорхойлогдоо. Эдэ программанууд болон түсэбүү-дээр совет һургуули удахагүй хүдэл-дэг болохо.

«Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуу-лиин хүдэлмэри саашадань һайжа-руулха хэмжээнүүд тухай» парти, правительствын тогтоол эдэ про-грамма болон түсэбүүдые үндэһэ һуури болгон абахые һанамжалан дурадхана.

Шэнэ программануудай проект-нүүдые зохёохо хүдэлмэри ямараар үнгэрөөб, тэдэнэй гол шэнэ юумэ-нүүдынь ямар бэ? гэжэ хөөрэжэ үгэ-хэ гуйлтатайгаар комиссиин түрүү-лэгшэ, СССР-эй Педагогическа нау-кануудай академиин вице-президент А. И. Маркушевичтэ ТАСС-ай кор-респондент хандаа.

— Ороной багшанар болон оло-ниитэтэй наукын шухалын шухала һалбаринуудай гол эрдэмтэдэй иимэ ехэ үргэн харилсаа холбоон совет һур-гуулиин түүхэдэ анха түрүүн эмхил-хэгдэһэн байгаа,—гээд А. И. Марку-шевич хэлээ. Хоёр үлүүтэй жэлэй турша соо 500 шахуу эрдэмтэд бо-лон багшанар, программануудай проектнүүдые зохёолгодо, зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан бүхы хүнүү-дые хараада абаха болоо һаа, 10 мянга үлүүтэй хүн комиссида хүдэл-мэрилһэн байна. Манай хүдэлмэри ямараар үнгэрөөб гэхэдэ, СССР-эй Наукануудай академиин заседани-нууд дээрэ хэдэ хэдэн зүбшэн хэл-сэлгэнүүд болоһон байгаа гэжэ хэлэ-хэ хэрэгтэй.

— Программануудые зохёоходоо комисси ямар гол ёһонуудые хүтэл-бэри болгодог байгааб?

— Хамагай түрүүндэ, һургуулиин һуралсалай удхые наука, соёл куль-тура болон искусствын мүнөөнэй мэдээнүүдтэй тааруу болгохые бидэ-нэр эрмэлзээбди.

Хоёрдохи гол ёһон гэхэдэ: бүхы арбан жэлэй курсые нэгэн бүхэлеэр, найман жэлэй болон дунда һургуу-линуудай темэнүүдэй дахин дабтаг-дахаар бэшээр зохёохые бидэнэр эрмэлзэһэн байнабди.

Гурбадахи гол ёһон: һургуулиин үхибүүдэй тухашаралгые хүнгэлхын тулада олон классуудта заатагүй шудалха предмедүүдэй часуудай тоое комисси үсөөн болгоо.

Дүрбэдэхи гол ёһон эгээн лэ шу-халануудайнь нэгэн болоно. Һураг-шадай тус бүриин шадабари, эрмэл-зэлгые элирүүлхэ шэнэ арга болом-жые, тэрэшэлэн һурагшадые миил сээжэлдэхэгүйень, харин бодомжол-жо үзэхыень баадхахаар арганuудые бидэнэр бэдэрһэн байнабди.

— Арбан жэлэй дунда һуралса-лай шэнэ курс ямараар зохёогдон-хойб?

— Ород хэлэ болон математикые дүрбэдэхи классһаа предмет болгон заажа эхилхые бидэнэр дурадхана-бди. Урда тээнь энэ класста ямар-шьеб «зай забһар» гарадаг байгаа гэбэл: үхибүүд шэнэ юумые үзэдэг-гүй шахуу, харин һуралсалай түрүүшын гурбан жэлдэ шудалһан ма-териалнуудаа дабтадаг байгаа бшуу. Теэд һургуулиин үхибүүд эгээн лэ энэ наһандаа шэнэ юумые тон һай-наар ойлгон абажа, хадуудаг байна. Эгээн лэ энэ наһандань үхибүүдые зүбөөр бодомжолхо дадалтай болгохо, хэлыень баяжуулха шухала. Дүрбэ-дэхи жэлэй һуралсалай «реформо» бүришье ехэ туһатай. Юуб гэхэдэ, түрүүшын дүрбэн классай программа хилбараар, ямаршье тухашаралгагүй-гөөр гурбан жэл соо багтаагдаха байна.

Эрдэмэй хоёрдохи «концентр» дүр-бэдэхи болон наймадахи классуу-дай хоорондо хубаарилагдаха юм. Эндэ урданайхида орходоо һураггүй ехэ материал шудалагдаха байна. Тус ушар урда тээнь материалнуу-даараа дарагдажа, угаа ехээр туха-шардаг аха классуудай байдалые лаб һайжаруулха. Аха шатань имаг-тал юһэдэхи болон арбадахи клас-суудаар хизаарлагдахагүй. Энэ ша-тын олон предмедүүд бүри наймада-хи классһаа шудалагдажа эхилхэ байна бшуу.

— Дунда һургуулида гол пред-медүүдые шудалалга мүнөө ямараар хубаарилагданаб?

— Жэшээлхэдэ, литературын, түүхын гол курс урдань юһэдэхи классһаа шудалагдадаг байгаа һаа, мүнөө наймадахиһаа эхилэгдэдэг бо-лохо. Уншаха зохёолнуудай список нилээд ехээр үргэдхэгдөө.

Физикын эхин зургаадахи ба до-лоодохи классуудай программада орохо. Наймадахи классайхид меха-ника шудалха, харин аха классай-хид электричествын теориин, дорь-болгын болон долгилолгын теориин курснуудые шудалха, материин бай-гууламжын теориие, сасуулан жэ-шэлгын теориин гол дүримүүдые үзэлгоор физикэ шудалалга түгэс-хэгдэхэ байна.

Математикын программа нилээд ехээр хубилган һайжаруулагдаха. Юһэдэхи класста математическа шэн-жэлэлгын үндэһэ һуури, арбадахи— багсаан тухайлалгын (вероятнос-тиин) теори тухай ойлгомжо, электронно-тоололгын машинануудай бай-гуулагдаһан гол ёһонууд заагдаха юм.

Мүнөөнэйхи шэнги физикэ шуда-лалгаһаа нэгэ жэлээр удааржа, до-лоодохи классһаа хими шудалалга эхилхэ байна. Энэ хадаа физикын курсые шудалхадаа үхибүүдэй ойл-гоһон эрдэмдэ үндэһэлэн хими зааха арга боломжо багшанарта олгохо бо-лоно. Атомууд болон электронуудай байгууламжа тухай ойлгуулжа, Менделеевэй системэтэй танилса-хадань һурагшадта туһалха.

Багша хадаа бэлэн формуло болон законуудые һурагшадта юрэл дам-жуулха бэшэ, харин баримтанууд болон ажаглалтануудһаа һурагшадай өөһэдөө тобшолол хэдэг болохыень оролдохо, хамагай түрүүндэ бодом-жолжо үзөөд, һүүлээрнь ойлгоһоноо хадуужа абахыень тэдэниие баадха-ха ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хариин хэлэнүүдые шудалалга ту-хай тогтохые хүсэхэ байнаб. Хари хэлэ шудалалга урда мэтэ табадахи классһаа эхилхэ. Хэлэжэ һурахада заатагүй шухала болодог мэдэсэ олгохын тулада түрүүшээр часай тоо олошоруулагдана. Хэлэнүүдые шудал-хын тулада неделиин турша соо табадахи класста хэлэн бүхэндэ — табан час, зургаадахи класста—дүр-бэн, долоодохи—гурбан, аха клас-суудта—хоёр-хоёр час үгтэхөөр багсаагдана.

— Һурагшадай тус бүриин шада-бари, эрмэлзэлгэ һургуулида хайшан гээд хараада абтахаб?

— Долоодохи классһаа эхилэн факультативна часуудые бии болго-хоор бидэнэр хараалнабди. Энэ хадаа һурагшадай эрмэлзэлгые бүри хүсэ-дөөр хараада абаха арга олгохо байна. Иимэ хэшээлнүүд теоретиче-скэ болон практическа шэнжэ-тэй байжа шадаха. Энэ ха-даа аха классуудта ямараар үн-гэргэгдэхэб гэхэдэ һурагшадай эр-мэлзэлгые хараада абан, лекцинүүд уншагдаха, семинарнууд, лаборатор-но хэшээлнүүд, практикумууд үнгэр-гэгдэхэ. Долоодохи классайхидта ис-кусствaар факультативна хэшээл-нүүдые үнгэргэхые бидэнэр һанам-жалан дурадханабди. Эдэ хэшээл-нүүд зураглан харуулгын искусст-вын түүхэтэй, театртай, поэзитэй бүри гүнзэгыгөөр танилсуулха боло-но.

— [illegible] һургуулиин шэнэ программада дамжан оролго хэзээ бэелүүлэгдэнэб?

— Энэ табан жэлэй турша соо. Литературын, түүхын болон юрэнхы биологиин талаар һуралсалай шэнэ түсэбүүд болон программануудта олон һургуулинууд мүнөө жэлдэ ороод байна. Байн байн бусад про-грамманууд өөһэдынгөө һууриие эзэлхэ.

Улаан-Үдэ городто Алас-Дурнын, Сибириин хүдөөгэй библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй семинар хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. Тус семинарта хабаадагшад хүдөөгэй соёл болбосоролой ба гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Мүн тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлые андалдана, түрүү библиотекэнүүдэй, библиотекэнэрэй ажал ябуулганuудтай танилсана. Зураг дээрэ: семинарта хабаадагшад.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ҮНЕЭНҺЭЭ—ГУРБАН ЭХИР

Үнгэрһэн намар Наринай фермэдэ «Ухаадай» гэжэ үнеэнһээ гурбан тугал түрэһэн тухай һураг дуулдаа һэн. Эхир гурбан тугалай шэгнүүр гараһан удаагаа хамта 57 килограмм байгаа. Һаалишан Нина Жамсаранова өөрынгөө даадаг үнеэнһээ түрэһэн эдэ тугалнуудые һайнаар харууһалжа, фермынгээ дүршэлтэй тугалшан Н. А. Денисовада тушаажа үгөө.

Мүнөө тэдэ тугалнууд һайнаар түлжэжэ байна. Гадна энэ фермэдэ, хоёр тугал түрэхэ үнеэд олон үзэгдэнэ. Энэ жэлдэ дүрбэн үнеэнһээ хоёр-хоёр тугал эбтаһан байха юм.

З. ТЭЛИН.

Загарайн аймаг.
XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ВФП-гэй генсоведэй XVI сесси

СОФИ, декабриин 8. (ТАСС). ВФП-гэй генсоведэй сессиин үсэгэлдэр үдэшын заседани Химиин, нефтиин ба промышленностиин бусад түрэл һалбаринуудта хүдэлмэрилдэг ажалшадай профсоюзуудай уласхоорондын нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Шандор Силадиин үгэ хэлэлгээр эхилээ. Тэрэнэй удаа Индонезиин профсоюзуудай түлөөлэгшэ С. Сурасто үгэ хэлэхэдээ, хархис ябуулгада эсэргүүсэгшэ Индонезиин ажалшадай бэрхэтэй тэмсэл тухай хөөрэбэ.

Һүүлээрнь Хитадай түлөөлэгшэ үгэ абаад, Советскэ Союзые, ВФП-е хардаха гүрдэхын тула сессиин трибуна хэрэглэхэ һэдэлгэ гаргаба. Түрүүлэгшэ хэдэ дахин һануулга хэһэнэй һүүлээр Хитадай делегадай үгэ хэлэлгые таһалжа, забһарлалга соносхоо. Теэд Хитадай делегат забһарлалгын һүүлээршье трибунаһаа буугаагүй, мүн бусад хитад түлөөлэгшэд шашалдаад һалаагүй.

Хитадай делегадай зүгһөө гурим журам эбдэһэнһээнь шалтагаалан сессиин заседани таһалдуулагдажа, үглөөдэр болотор хойшолуулагдахань гэһэн сессиин президиумэй мэдүүлгые заседаниин түрүүлэгшэ Г. Варнке соносхоо.

ДРВ-дэ добтолгонууд хэгдэһээр

ХАНОЙ, декабриин 7. (ТАСС). Америкын бүлэг олон самолёдууд декабриин 5-да Вьетнамай Демократическа Республикын агаарай хилые дабажа, Куангбинь, Хатинь, Нгеан, Тханьхоа, Бактхай, Туенкуанг, Иенбай, Шонла провинцинуудай, тэрэшэлэн Виньлинь шадарай хүн зон олонтой районуудые, промышленна предприятинуудые буудаһан, бомбодоһон байна гээд ВИА агентство мэдээсэнэ.

Мүн энэ үдэр Куангбинь провинциин эрье шадарай тосхонуудые американ корабльнууд дахяад буудаһан байна.

Шэнэ ёһоной нацизм һэргэнэ

БОНН, декабриин 7. (ТАСС). Гессен болон Бавари гэжэ газар нютагуудай ландтагуудта һунгалтануудай болоходо национал-демократическа парти амжалта түйлаһан байгаа. Тэрээнһээ уламжалан, шэнэ ёһоной нацис партиин гэшүүдэй тоо саашадаа олон боложо байна.

«Франкфуртер Рундшау» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор НДП-гэй түрүүлэгшын орлогшо Гутман Карлсруэдэ иигэжэ мэдүүлээ. Имагтал һүүлшын хоёр неделиин турша соо партиин гэшүүдэй тоо 23 мянганһаа 30 мянган хүн хүрэтэрөө ургаа.

АРАБ ГҮРЭНҮҮДЭЙ ОБОРОНЫН НЭГЭДХЭМЭЛ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

КАИР, декабриин 8. ТАСС-ай корр. И. Березниковский иигэжэ дамжуулба:

Араб Израилиин хилэнүүд дээрэ тохёолдоһон байдалые, Израилиин зүгһөө добтолгын хэгдээ һаань—Араб оронуудай хамтааран хамгаалха асуудалые зүбшэн хэлсэхын тула зарлагдаһан араб гүрэнүүдэй оборонын нэгэдхэмэл совет Каирта нээгдээ. Энэ зүблөөндэ араб 12 ороной, «Национальна сүлөөлэлгэ» гэжэ палестинскэ эмхиин түлөөлэгшэд хабаадана.

Газетэнүүдэй бэшэһэнэй ёһоор, байгша оной ноябриин 13-да Израилиин зүгһөө эзэрхэг түримхэй ябуулгын хэгдэхэ үеэр өөрынгөө газар дээрэ нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнэй сэрэгүүдые оруулхаяа арсаһан Иорданиин правительствын ябуулгые генерал Амер шүүмжэлбэ. «Аль-Ахрам» газетын бэшэһэнэй ёһоор, Иорданиин правительствын хараа бодол нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнэй командованиин ба Иорданиин хоорондохи харилсаанда зүришэлдөө үүсхэһэн, энэ командованиин ябуулгада һаад тойбо татаһан байна гэжэ генерал мэдүүлнэ. Нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнэй ябуулгые ударидахын тула тусхай политическэ орган бии болгохо гэжэ Амер дурадхаа. Тус газетын бэшэһэнһээ мэдэхэдэ, генерал Амер ба «Национальна сүлөөлэлгэ» гэжэ палестинскэ эмхиин гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ахмед Шушейри гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, командованиин мэдэлдэ байһан Ирагай сэрэгүүдые Иорданиин территори дээрэ оруулха эрилтэ табиба. Тэрэшэлэн палестинскэ сүлөөлэлгын армиин сэрэгүүдые Иордани худар оруулха һэмди гэжэ Шукейри дурадхаа.

МЕН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ООН-ой сэрэгүүдэй зүгһөө хилэнүүдэйнь сахигдадаг араб нэгэ ороной газар дээрэ ондоо ороной сэрэгүүдые оруулжа болохогүй гэжэ Иорданиин гадаадын хэрэгүүдэй министр мэдүүлбэ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ХУНВЭЙБИНҮҮД ТУЛАЛДАНА

ПЕКИН, декабриин 8. (ТАСС). Пекиндэ тараагдадаг элдэб янзын хуудаһанууд хүдэлмэришэдэй, хунвэйбинүүдэй хоорондо болоһон тулалдаанууд тухай хөөрэжэ үргэлжэлһөөр. Чунцин хотын (Сычуань провинци) хүдэлмэришэдэй нээмэл бэшэг дотороо бэшэһэнэй ёһоор, декабриин 4-дэ болоһон митингнүүдэй нэгэнэй үедэ хүдэлмэришэд, хунвэйбинүүдэй тулалдаһанһаа шалтагаалан 11 хүн алуулһан, 200 хүн шархатаһан байна. Тэрэл үдэр Уси хотодо (Цзянсу провинци), КПК-гай горкомой байшан соо «революционно һурагшадай» ба горкомой элсүүлһэн хүдэлмэришэдэй хоорондо тулалдаан болоо. Тэрээнһээ уламжалан 13 хүн, гол түлэбтөө хүдэлмэришэд алуулаа, 180 хүн шархатаа.

Зүүн-Хитадай багшанарай институдай (Шанхай) студентнэрэй харилсаа холбооной пунктын мэдээсэһэнэй ёһоор, декабриин 3, 4-дэ хунвэйбинүүдэй ба Шанхайн «Цзефан жибао» газетын редакциин хүдэлмэришэдэй хоорондо тулалдаанууд болоо.

ХИТАДТА АРЕСТНҮҮД ХЭГДЭНЭ

ПЕКИН, декабриин 8. (ТАСС). КПК-гай ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, Пекин хотын мэр Пын Чжэниин, Пекин хотын мэрэй орлогшо Вань Ли ба бусадай баригдажа хаагдаһан тухайда Пекинэй хунвэйбинүүд мэдээсэбэ.

Хунвэйбинүүдэй радиогоор дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй нэгэн соо иигэжэ хэлэгдэнэ: декабриин 4-нэй үглөөгүүр «хара бандын эгээн ехэ толгойлогшо Пын Чжэнь өөрынгөө эшээн сооһоо баригдаа». Тэрэл үглөөгүүр мүн Вань Ли, Линь Мо-хань, Ся Янь, Тянь Хань гэгшэд баригдажа хаагдаа гээд тэрэ мэдээсэл доторнь хэлэгдэнэ.

Пекинэй мэрэй орлогшо Вань Ли, КНР-эй культурын министрэй орлогшонор байһан Линь Мо-хань, Ся Янь, Хитадай драматургнуудай холбооной түрүүлэгшэ Тянь Хань гэгшэд олон һарын турша соо хэблэлэй шүүмжэлэлдэ ороһон, хараалгаһан, хардуулһан.

Июнь соо КПК-гай ЦК-гай шиидхэбэреэр КПК-гай Пекинэй горком шэнэлэгдэн хубилгагдаһан, горкомой нэгэдэхи секретаряар Ли Сюе-Фэн гэгшэ томилогдожо, Пын Чжэниин оронд ороһон юм. Пын Чжэниин яаһан тухайда мэдээсэгдээгүй байгаа.

Хунвэйбинүүдэй үмэнэ Хитадай олохон хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдэй дамжуулагдаһан хунвэйбинүүдэй материалнуудһаа харахада, Пын Чжэнь тухай асуудал КПК-гай ЦК-гай XI пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн янзатай. Шанхайн хунвэйбинүүд Чжоу Энь-лайн мэдүүлгые баримталан бэшэхэдээ, «Пын Чжэниин гэмтэ ябадалнуудые» мүрдэхын тула тусхайлан томилогдоһон комисси хүдэлмэрилжэ байна гэжэ мэдээсээ һэн. Хэрбээ хунвэйбинүүдэй мэдээсэлэй үнэн байгаа һаань, Пын Чжэниие барижа хааһан ябадал тэрэ комиссиин хүдэлмэриин дүн болоно гэжэ багсаамаар.

Пын Чжэниин баригдажа хаагдаһые «амаршалһан», мүн тэрэниие, «тэрээн шэнги хүнүүдые» сүүдлэхые уряалһан хунвэйбинүүдэй олон тоото уряанууд Пекиндэ таранхай.

Засагаа бэхижүүлхэ һэдэлгэ

ПАРИЖ, декабриин 8. (ТАСС). Ороной засаг захиргаанай шэнэ түхэл маягые һайшааха гү, али буруушаахын тула декабриин 14-дэ Испанида үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан асуулта (референдум) генерал Франкогой засагаа бэхижүүлхэ гэһэн «үсэд һэдэлгэ» болоно гэжэ Каталониин нэгэдэмэл социалис партиин секретарь Лопес Раймундо Франциин ЮПИ агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Зүйтэй һануулга

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 8. (ТАСС). Отставкада байһан бригадна генерал Хью Хестер Баруун Германида толгойгоо ургаһан шэнэ түхэлэй нацистнуудай зүгһөө шэнэ аюулай тохёолдуулагдажа байһан тухай һануулба. Энээн тухайдань «Йорк газетт энд дейли» мэдээсэнэ.

ФРГ-дэхи зэбсэгтэ хүсэнүүд мүнөө НАТО-гой харьяата бусад оронуудай (США-һаа бэшэнэй) нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ тоогойнгоо, зэбсэглэлгынгээ, бэлэдхэлэйнгээ талаар бүлюу боложо байна гэжэ Хестер тоолоно.

Хестерэй мэдүүлһэнэй ёһоор, мүнөө, Вьетнамда эсэргүү дайгаа Джонсоной правительствын улам һүжэрөөжэ байхада, «Баруун Германидахи нацис аюул илангаяа аймшагтай боложо байна». Хэрбээ дайн дажарай бусад оронуудта тараа һаань, «нацис хараа шэглэлтэй Германиин генеральна штаб Германиин зонхилолго доро Европын холбоо нүхэсэл энэ зуун жэлдэ гурбадахяа эмхидхэхэ гэжэ һэдэнгүй хэр байха ааб» гэжэ Хестер хэлэбэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ нацистнууд иимэл түсэбүүдтэй байһан юм гэжэ Хестер һануулна.

Американска дээрмэшэд хойто Вьетнамай һургуулинууд, тосхонуудые бомбодоно

ХАНОЙ, декабриин 8. (ТАСС). США-гай 7-дохи флодой корабльнууд дээрэ, мүн Урда Вьетнамда ба Таиландта байдаг американска самолёдууд декабриин 6-да ДРВ-гэй агаарай дайда руу дахинаа добтолон оробо. Куангбинь, Хатинь, Тханьхоа болон бусад провинцинуудай, тэрэшэлэн Виньлинь районой һуурин тосхонууд, промышленна үйлэдбэринүүд бомбодоглоһон, буудагдаһан байна.

ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, американска самолёдууд добтолго хэхэ үедөө Намха провинциин һургуулиие бомбодоо. Тэрээнһээ гадна США-гай 7-дохи флодой корабльнууд Куангбинь провинцидахи хоёр тосхониие, Виньлинь районой Виньтхай нютагай коммуные буудаа.

Грециин пароход хосорбо

ЛОНДОН, декабриин 8. (ТАСС). Грециин засагаархидай тусхай мэдүүлгые үндэһэ болгон, Рейтер агентствын корреспондентын Афинаһаа дамжуулһанай ёһоор, үнгэрэгшэ һүни Грециин «Гераклион» пароход уһанда шэнгэн хосороо.

Энэ пароход Грециин Пирей гэжэ портын, Крит аралай хоорондо ўсалда ороһон байна. Тэрээн дээрэ һуужа ябаһан 280 хүнэй хуби заяан тухай юуншье мэдэгдэнэгүй.

Аюулда ороһон тухай дохёо абаһаар 30 минутын туршада «Гераклионой» шэнгэһэн газарта абарха суднануудай ерэхэдэнь «Гераклионой» [illegible] сараашье олдоогүй.

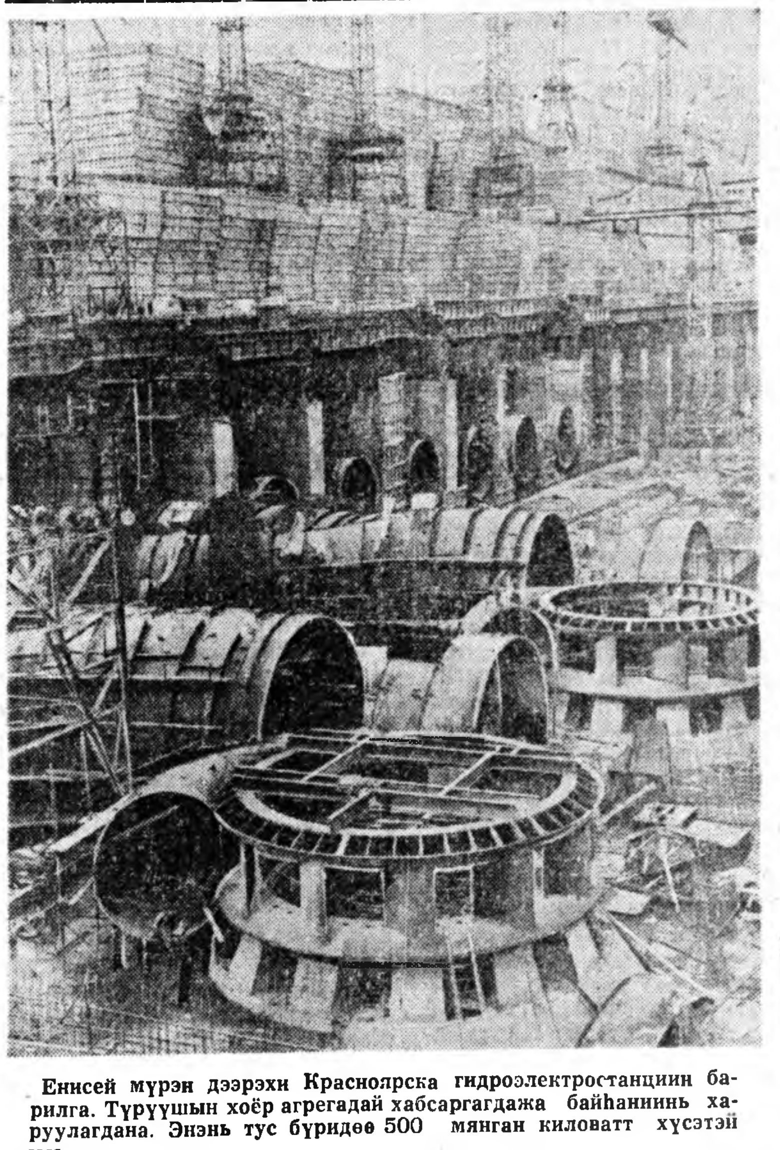

Енисей мүрэн дээрэхи Красноярска гидроэлектростанциин барилга. Түрүүшын хоёр агрегадай хабсаргагдажа байһаниинь харуулагдана. Энэнь тус бүридөө 500 мянган киловатт хүсэтэй юм.

АПН-эй фото.

Байгалай галнууд“ гэһэн газетын хуудаһануудһаа

КАПИТАЛЬНА ЗАҺАБАРИГҮЙГӨӨР 400 МЯНГАН КИЛОМЕТР

Аймагай автотранспортын хүдэлмэрилэгшэд һаяхан сутларжа, жэлэй 11 һарын дүн зүбшэн хэлсэбэ. Энэ хугасаада Каменскын авто-ажахын коллектив һайнаар ажаллажа гараа. Ажахын жолоошод 11 һара соо 13 миллион тонно-километр ябаһан байна. Байгалай совхозой жолоошод нэгэ миллион 156 мянган тонно-километр ябаа.

Автотранспортын олон түрүүшүүл даажа абаһан техникэеэ зүбөөр хэрэглэжэ, һайн харууһа хэрэгжүүлнэ. Жэшээлхэдэ, Кабанскын совхозой жолоошон Николай Бейшеев «ЗИЛ-5» машинаараа капитальна заһабаригүйгөөр 400 мянган километр ябаһан байна. Каменскын автобазын жолоошон В. Салтанов, Сэлэнгын автогаражай жолоошон А. Чебунин 250—275 мянган километр ябаха зуураа машинадаа мүн лэ капитальна заһабари хээгүй юм.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Тимлюйгэй цементын заводой хүдэлмэришэд долоон жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Үнгэрһэн 11 һара соо 4684 тонно цемент түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө гэхэ гү, али 107 мянган түхэригэй продукци даабариһаа гадуур бүтээгдэһэн байна.

МАШИНИСТЫН АМЖАЛТА

Асбест-цементнэ зүйлнүүдэй заводой машинист Валентин Краснопёров горитой амжалта түйлаба. Һаяхан тэрэ нэгэ халаан соо 6570 хабтагай шифер—үйлэдбэрилһэн байна. Харин нормонь 3800 хабтагай юм. Каменскэ шифер үйлэдбэрилгын бии болоһоноо хойшо нэгэшье хүн иимэ ехэ бүтээсэ түйлаагүй байха юм. Нүхэр Краснопёров үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулха хэдэн дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалдаа ехэ амжалта түйлаба.

МОДОШОДОЙ ТУҺА НЭМЭРИ

Байгалай модоной баазын коллектив жэлэй 3-дахи кварталай дүнгөөр Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан байна. Баазын хүдэлмэришэд Ой модоной, саарһанай, модо болбосоруулгын промышленностиин Министерствын болон профсоюзай Центральна Комитедэй дамжуулгын Улаан тугые барижа ябана. Үндэр ехэ иимэ шагнал тэдэниие ажалай шэнэ амжалтада зорюулна.

Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ аймаг соо баазын хүдэлмэришэд үүсхэл гаргаһан байна.

Кабанскын аймаг.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Шэнэ басниһаа;
- Халуунаар угтана;
- Түнхэндэ болоhон ушар;

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

С. НОРЖИМАЕВ

ДҮРШЭЛӨӨ АЛДАҺАН МИИСГЭЙ

Ута hүүлтэн олошоржо,
Унда эдеэнэй дайсан
болоходонь,
Шалгажа гэмтэниие хэhээнгээ
Шанга хуули тогтоохоор
Шара Миисгэй шала доро
табигдажа,
Һүрэн сасуу hүүлhээнь нэгые
шүүрэжэрхибэ:

— Зайгуул хара зольбо,
замыемни орёон гараха гүш?

Табиит, баабай, хайрлыт,
Талханай тобог бэдэрээ hэм!

— Ээзэнэй зөөри үшөө эдихэ
бодолтой гүш, хулгайшан?—
гээд,

Тархиhаань орожо, тагалсагынь
доёгошуулан,

Хуули сахигша хуу баран
зоогложорхибо.

Удангүй удаадахинень бариба.
— Багша абгай, бү алыт, бүлэ
ехэтэйб,

Үринэртөө өөхэ тоhоной үлэгдэл
түүгээ hэм!—

Һүрдэhэн Хулгана hүгэдэн
унаба.

— Хубхай дээрмэшэн,
Хулгай хээд мултархаб гэжэ бү
hана!—гээд,

Хяhүүрша Миисгэй
Харшаганатар жажалан
залгижархиба.

Бариhанаал залгиhаар
Миисгэйн

Барагсаажа дайсадаа
дууhахадань,

Амгалан тайбан амар байдал
үни удаан оршобо.

Ээзэниинь Миисгэйгээ
эрхэлүүлнэ,

Элдэб хоол элбэгээр эдюулнэ.
Үнөөхи Миимнай үри бэеэр
үнэр баян,

Элдин байдалтай болоо hэн.
Мяха тоhонhоо маряажашаhан
Миисгэйн
Махабад бэень hуларжа,

Хэбтэхэ унтаха ажалhаа
Хээли алдатараа таргалба.
Нэгэтэ hүни
Тэнэг жаахан хулганахан
тэнэжэ ябаhаар
Подполи соо хадагалаатай
Поршоонхын гуятай
дайралдашаба...

Миисгэй тэрэниие харамсаараа
Мэгдэн бахардажа сухариба.
«Саг жэл хубилаал, сахилза
хуаараал,

Садхалан ха юмбиб,
зобоногүйб,

Хатаг саашаа, халдалдаад
яахамниб»—гээд,

Телефондо hэмээхэн аhажа,
Тэбдэнгээр хонходобо:
—Алло, алло! Нүхэр Шэлүүhэн
гү?

Яалтай гээшэб, хэлэжэ үгыт,
Яяр Хэрэлзы хулгайлжа
ябанал!—гэжэрхёод,

Дээрэhээ заабарин буутар
гэжэ

Дэмышье hаа hураhан
заншалаараа

Хурса hабараа задалаад
hуугаа hэн.

Гаhар асуудалдань Шэлүүhэн
тулгардажа,

Гайхаhандаа Бараста
элидхэжэрхёод,

Хуули ёhын дэбтэр дэлгээhэн,
Хуудаhа хуудаhаар
hэхэсэгээжэ,

Таараха дүрим бэдэрэсэгээнэ.
Барас баhа гэлышоод,
Багша Эрэен Гүрөөhэндэ
Бараалхахаяа ороо hэн.
«Ээзрхэг Хулганые барижа
эдихэ» гэhэн

Эрид хатуу захиралтын
Эгээн hүүлдэ Миисгэйдэ
хүрэхэдэнь,

Гүлмэр Хулганаханшье гула
бараад,

Гүйжэ арилшаhан байгаа hэн.

* * *

Дүрим бэдэржэ hаатанхаар
Дүршэлөө хэрэглэхээ ягаа юм.

ШЭНЭ ТААБАРИНУУД:

1. Орон гаран аашатай
Онхор хара мангадхай (зүү хурабша хоёр)
2. Гунжа үнеэнэй тугаллаhан газарта
Гурбан жэл ногоон ургаагүй (гуламта)
3. Дэлхэйдэ гурбан дутуу
(тэнгэри баханагүй, далай хабхаггүй, уула бүhэгүй)
4. Шагнаашын газаа шаргал
дааган уяатай (шэхэн)

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 64 наhатай Б.-Х. ЦЫДЕНОВА хэлэжэ үгэбэ.

ИРАГУУ ХҮГЖЭМ ЗЭДЭЛБЭЛ ДАА

Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй. Хяагтын аймагуудаар Буряадай филармониин оюун бэлигтэнэй ирагуу хүгжэм зэдэлжэ эхилhээр хэдэн хоногбо. Энээгүүр нүхэр С. Д. Батуевай хүтэлбэри доро бүлэг артистнар элдэб наада харуулжа, үргэн олониитые hонирхуулна. Тэдэниие ажалшад халуунаар угтажа, амжалта хүсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Артистнар Алла Спиридонова, Михаил Петров гэгшэд шэнэ дуу аялгалуулна. 2. Елена Баргуева, Балсана Иванова гэгшэд хатар гүйсэдхэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ГАЛГҮЙ ГАЗАРҺАА—УТААН

Редакциин үдэр бүриин почто соо элдэбын бэшэгүүд байдаг. Зарим бэшэгүүд соо ажалай баатаршалга тухай хэлэгдэхэ, нүгөөдүүлдэнь hайн hайхан сэдьхэлтэй хүнүүд тухай мүрнүүд олдохо. Һанамжанууд, сошордомо дохёонуудшье бии... Ажабайдалаймнай хүлгөөн соо элдэбын ушарнууд болодог ха юм. Манай уншагшад «дээшээ хаража энеэхэ, доошоо хаража уйлаха» сэдьхэл hаналаа хубаалдадаг.

«Восточные Саяны» колхозой Улбагай тосхонhоо ерэhэн бэшэгые уншамсаараа би харгыда шамдабаб. Тэрэнэй удхые хүсэдөөр дабтангүй, хэдэн мүрнүүдые эндэ бүүлгаа хада минии яараhан ушар уншагшадта ойлгогдохо бээз гэжэ hанагдана.

«Манай бүхы үхибүүд муугаар hурана, ямаршье эрдэм hургаал абанагүй. Жэшээлхэдэ, 3-дахи классай hурагша 8 дээрэ 6 нэмэжэ гү, али 15-hаа 9-е хорооожо шададаггүй... Тэдэнэр хаанаhаа эрдэмгэй болохоб, хэрбээ 10 үдэрhөө байха бүхэли hара соо хэшээлнүүдэй үнгэрэгдэдэггүй хада...»

Сошордомо, даб гэhээр ойлгохоор бэшэ ушар. Бидэнэр үхибүүдэйнгээ hуралсалда hанаа амараар хандажа болохо аалди? Теэд энэ ушар урда сагта бэшэ. харин мүнөөдэрнүүдтэ болоно бшуу. Хэн бэ, нимэ хойрог, харюусалгагүй багша? Бэшэг соо тон тобшоор хэлэгдэнэ: «Шантанова Мария Яковлевна». Инмэ хүн хүмүүжэлгын ажалда юундэ табигдаhан юм?

«Эндэ зургаан жэлэй туршада багшална, теэд үхибүүдыемнай өөрынгөө гуримаар hургана... түрүүшын гурбан жэлдэ тэсээ hэмди...»

Зургаан жэлhээ байха нимэ хүниие hара, жэл соошье тэсэжэ болохо аал? Хүмүүжүүлгэдэ хайша хэрэгээр хандаха эрхэ нүхэр Шантановада хэн үгэhэн юм? Аймгүйсэдькомой гэгээрэлэй таhаг юу харадаг юм? Шантановае гэгээрэлэй таhагта дэмжээ гэжэ бэшэг соо хэлээтэй hэн. Муу багшын мүнөө болотороо хүдэлмэрилжэ байhан ушар энээндэ бэшэ юм гү гэhэн бодолнуудта эзэлэгдэжэ, Түнхэнэй аймагай Хэрэн тосхон тээшэ автобусоор дүгшүүлбэб.

— Дахин Улбагайhaa гү?—гэжэ минии асуудалда АймОНО-гой хүдэлмэрилэгшэ hонигүйгөөр хэлэбэ. — Хашартай болошоо. Мүнөө хоёр инспекторнай тиишэ гаранхай. Шантановае заажа, республикын гэгээрэлэй министерствэдэ бэшэhэн бэшэгые шалгахаяа...

— Шантановагай тухай hуралсалай жэлэй урда тээхэнэ болодог августын зааншалта конференци дээрэ хэлсээ hэмди,—гэжэ КПСС-эй Түнхэнэй райкомой секретарь нүхэр Крючков хэлэбэ.—Ошожо ерээд, өөhэдөө тобшолол хэнэ бээзт.

«Восточные Саяны» колхозой парткомой секретарь нүхэр Борхонов:

— Яahан Улбагайб даа. Тэндэхи колхознигуудаараа хөөрэлдэhэн лэ байхабди.

Удангүй бидэнэр Борхоновтой Улбагай хүрэжэ ерэбэбди. Саяанай хормойдо хорошоhон дүшөөд үрхэтэ багахан буряад тосхон. Тойроод ой тайга. Хон-жэн. Гэрнүүд дээгүүр хүхэхэн утаан бушхана. Эдэ аалин гэрнүүдэй досоо багша, түрэлхидэй хоорондо «байлдаан» боложо байна гэжэ hанахаар бэшэ. Үйлсөөр алхалха зуурамни. дахин бэшэгэй мүрнүүд ойндомни ороно:

«Багшамнай бүхы түрэлхидөөр хэрэлдэжэ үрдеэ... Бидэнэр тэрээндэ үхибүүдэйнгээ хүмүүжүүлгые даалгахаяа арсанабди».

Михаил Жамсанович Борхонов дурадхана:

— Улаан буланда орохомнай гү?

Шэнэ гэрэй богоhо алханабди. Стол дээрэ буряад, ород хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэнхэй номууд, нэгэ хэдэн плакадууд. Нэгээрнь hонирхоноб. Улбагайн hурагшадай hуралсалай жэлэй түрүүшын четвертиин дүнгүүд. Һайн hурагшадай дүнгүүд. 1-дэхи класста табаар Таня Лопсонова hурана. 2-дохи—Алеша Бодеев, 3-дахи—Дулма Галсанова. Муу hурагшад баhал тусхай нлгаатай. Плакадай доро—багша Шантановагай нэрэ.

Энэ багахан тосхондо айл бүриин hониин бултанда мэдээжэ болодог. Хэн ямараар ажаhуунаб, баhал альган дээрэхидэл эли тодо. Тусхай плакадшьегүйгөөр hурагшадай сэгнэлтэнүүд эли ха, теэд хамтын газарта багшын гаргаhан соносхолой үүргэ ехэл байханьэли. Эндэhээл багша Шантановагай ажалтай танилсажа эхилбэбди.

Редакцида ерэhэн бэшэгые Анна Самбуева гэжэ алдартай хүн бэшэhэн байгаа. Бидэнэр түбхын түрүүн автортай уулзахаяа тэрэниие бэдэрбэбди. Теэд, гайхахын ехээр гайхыш, Анна Самбуевае олобогүйбди. Юун бэ гэхэдэ, нимэ нэрэ солотой хүн Улбагай hуурин зоной дунда үгы, урданьшье үгы hэн.

— Манай колхоздо Самбуева гэжэ хүн үгы юм,—гээд үшөө колхозойнгоо түбhөө Улбагай гарахадаа Михаил Жамсанович хэлээ hэн.—Теэд тиишэ ерэhэншье хүн байгаа аалам,—гэжэ hэргэгхэнээр нэмээ бэлэй.

Юундэ нютагай хүн бэшэ аад, энээн тухайгаа тайлбариангүй, түрэлхидэй нэрэhээ бэшэхэ болоо юм? Самбуевагай бэшэгтэ дахин хандая:

«Улбагай — «Восточные Саяны» колхозой дүшөөд үрхэтэй холын бригада. Манай бригада (курсивынь—авторай И. К.) бага, тиимэhээ заахан hургуулитай...»

Бэшэгнай үнэндөө бодото авторгүй нюуса бэшэг боложо үгэбэ. Иигэжэ манай сэдьхэлдэ түрүүшын hэжэглэл түрэбэ.

Түрэлхидөөр уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай, «багшамнай муугаар хүдэлмэрилнэ» гэхэ хүн олдобогүй.

Дулма Доржиевна Молорова:

— Би Мария Яковлевнагай тухай муу юумэ хэлэхэгүйб. Тэрээндэ хоёр хүбүүдни: Доржо (хоёрдохидо), Сергей (гурбадахида) гэгшэдни hурана. Дундуур hурадаг юм. Багша тухаймнай хүнэй нюргаар олон табые хэлсэгшэ. Айлда байhанаа юундэшьеб hургуулиингаа заахан холбоо гэртэ зөөгөө hэн. Больница руу ходо ябагша hэн. Үндэр hahатай эхэнь харахаар муу боложо. hаhа бараа, өөрынь түрэhэн үхибүүн үбдэхэ, хабдаха...

Петр Иванович Фролов:

— Мария Яковлевна эндэ зургаан жэлдэ хүдэлмэрилнэ. Хоёр-гурбан жэлhээ шууяан гаража захалаа. Манай бригадирай туhалагша Ринчин Брюханов энэ тэрые хэлэжэ ябагша...

Һургуулиин уборщица тетя Шура — Александра Ивановна Кобелева:

— Би энэ hургуулида Мария Яковлевнатай олон жэл соо хүдэлмэрилнэб. Хүндэ хүндэшэ, hайнаар хандадаг. Үдэр, hүнигүй hургуулидаа байдаг юм. Инмэ хүнтэй ажаллахадашье баяртай, урматай... Ганса Ринчин Брюханов Тогоша Бухаев хоёр шашалдаад гүйлдэгшэ...

Брюханов Бухаев хоёртой уулзажа шадаагүйгөө шаналнабди. Брюханов Улаан-Үдэ ябашанхай, Бухаев — ой руу ошонхой hэн.

Манай тосхон соогуур hуурпша зоноор хөөрэлдэхэдэ бага саг ошоогүй. Мария Яковлевна өөрынь хэрэгээр hонирхон ерэhэн хүнүүд тухай дуулаал ёhотой гэжэ баглаад, hургуулидань шамдабабди. Мария Яковлевна гурбадахи үдэрөө үбшэлэнхэй, хэшээлээ үнгэргөөгүй байгаа.

Мария Яковлевна маанарые ехэшье баяртайгаар угтаа гэхын аргагүй. Энэньшье мэдээжэ аабза. Ерэхымнай урда тээхэнүүр Улбагайгаар аймОНО-гой инспекторнүүд ябаhан байгаа бшуу.

— Үбшэлжэшье байгаад хэшээлнүүдээ үнгэргөө hэм даа. Физкультурын хэшээл газаа боложо, хүйтэн hалхинда дааража, дахин хэбтэшэhэмни гэмшэлтэй, — гэжэ тэрэ хэлэнэ...

АймОНО-до ороходоо Шантановагай багшын стаж, наhаншье тухай hонирхоогүй бэлэйб. Танихашьегүй аад, юундэшьеб залуу наhатай хүн байгаа гэжэ бодоо hэм. Мүнөө урдамни наhажаал болоhон, эсэшэнхэй шарайтай эхэнэр hууба.

— Хорин табадахи жэлээ багшалнаб, — гэжэ Мария Яковлевна аалияар хөөрэнэ. Өөрынгөө ажалда, үхибүүдтэ дуратай хүм. Ямаршье хүнүүдээр ажаллажа, ажаhуужа үзөөб. Харин нимэ хэсүү байдалда орожо үзөөгүйб даа,—гэжэ тэрэ hанаа алдана.

Бидэнэр ой соо хорошоhон холын тосхоной заахан hургуулиин багшын гашуудалта хөөрөө шагнанабди.

Зургаан жэлэй урда тээ Мария Яковлевна иишэ түрүүшынхээ ерэхэдээ ехэ гоёшоогоо hэн: тойроод ой модон, бүhэдэ тулама ногоон, Саяан уулын сагаан мүнгэн оройнууд... Нютагайншье хүнүүд урин дулаанаар харагдаа бэлэй. Тиигээдшье жэлнүүд хойно хойноhоон ошобо. Багшын ажалда hаад тодхор болохоор юумэн үгы hэн. Тиигээд нэгэтэ мэдэхэдэнь зарим хүнүүдэй хүйтөөр хандадаг болоhон мэдэгдэбэ. Түрүүшээр энээниие Мария Яковлевна хэрэгсээгээгүй hэн.

— Юундэ Брюхановай хүбүүн нэгэдэхи класста абаагүйбши? — гэжэ 1965 оной hуралсалай жэлэй эхиндэ Мария Яковлевнада нэгэ танил эхэнэр хандаба.

— Наhаа хүсөөгүй бшуу. Долоогоо гүйсөөгүй.

— Брюханов энээниишни мартахагүй.

Энэшье хөөрэлдөөн мартагдаа hэн. Теэд багша, түрэлхидэй хоорондо «хүйтэрөөн» бүришье эли болобо.

1965 оной октябрь соо Мария Яковлевна түрэлхидэй суглаа зарлаба. Суглаан мүртэйгөөр үнгэргэгдэбэгүй. Юундэб гэхэдэ, Брюханов hогтуугаар орожо ерээд, элдэбээр аашалhан байгаа.

Удангүй багшын үмсынгөө үнеэндэ бэлдэhэн үбhэн үгы болошобо. Саhан орошонхой, үбhэ хаанаhаа абахаб? Тэрэ үбhыень Брюханов «hамаржа», хүндэ наймаалжархиhан байгаа. Теэд Брюханов хулисэл гүйхаhаа, милицидэ үрин дахадаа, арайл гэжэ үбэлэй тэндэ үбhыень багшын газаа асараа юм.

Мария Яковлевнагай ара талаар элдэбын үгэ хүүр ябадаг болобо. Тэдэниие хэрэгсээхэшьегүй гэжэ оролдохонь улам бүри бэрхэтэй: үдэр бүри класстань хэдэн эдир нюдэд багшаяа түрүүшынхээ хараhандал шэртэхэ...

Тиихэдэ Мария Яковлевна төөришэхөөр болоод ябаа. Үндэр наhатай эхэнь харгыгаа харахаяа болижо, хүндөөр үбшэлбэ. Ажалдаа ошоходоо табатай үхибүүгээ хэнтэй орхихоб?

Үбшэлhэн эжыгээ яажа аймагай больницада абаашахаб? Эндэhээ автобус гэхэhээ автомашина тиишэ ганса нэгэн ошодог шуу. Тудаhан машинада (үнгэргэжэ байhан хэшээлээ хаяад) hуугаад ябашаха ушар бии hэн.

Багшын бэрхэшээлтэ байдалда ороhон ушарые бүхы Улбагай тосхонойхид мэдэжэ байгаа. Теэд тосхонойхид тэрээндэ туhа хүргэхэеэ яраагүй. Улбагайда бригадирай уялга дүүргэгшэ Брюханов машинааршье, ондоо улаагааршье туhалха аргатай аад. «нюдэ балай» болоод ябаа. «Багшамнай хэшээлнүүдээ таhалдуулна» гэжэ бэшэг соо хэлэгдээшэ тон зүб. Эжыгээ больницада абаашаха үдэрөө гээхэhээ гадна, өөэөө нёдондо автомашинаhаа унажа, хүлөө хухалаа юм. Хоёр hара тухайда Улаан-Үдын республиканска больницада хэбтэхэ баатай болоо hэн. Мария Яковлевнагай үбшэлхэдэ аймОНО Улбагайда багшые эльгээгээ.

Мария Яковлевна хүл дээрээ бодоод, үхибүүдээрээ уулзахадаа түрүүшынхээ энеэбхилээ бэлэй. Үхибүүд багшынгаа хүтэлбэри доро hургуулиингаа газаа модо тарижа шууялдаа бэлэй.

— Мүнөө ори гансахан модон үлэшөө.—гэжэ Мария Яковлевна уйдхартайгаар хэлэнэ.

— Хосороо гү?

— Юун хосорхо hэм, Брюханов зундаа hургуулиимнай газаа мориёо табижа түйбүүлээ бшуу.—гэжэ Александра Ивановна Кобелева хэлэнэ.—Минии үгэ хүүрые дуулаха hэн гү! Һургуулиин газар бэшэ, колхозой газар юм гээд намай бадашаа юм.

Ямар зэрлиг ушар гээшэб. Багшада хоро татахамни гэхэдээ өөрынгөө үхибүүдэй сэлмэг сэдьхэл руу нёлбоо бэшэ аал?

Улбагайhаа би дахин Хэрэн бусабаб. АймОНО-е даагша Жап Доржиевич Халудоров намда инспекторнүүдэйнгээ бэшэhэн докладной харуулба. Тэрээндэнь Улбагайн ажаhуугшадай өөрынгөө гараар бэшэhэн саарhанууд хабсаргагданхай. Эдэ саарhанууд республикын гэгээрэлэй министерствэдэ эльгээгдэhэн заалга бэшэгтэ хабаатай. Тэдэнэй заримыень харая: «Энэ бэшэгые би хараагүйб. Гараа табяагүйб. Доржо Дымбренов», «Бэшэг намда Брюханов асараа hэн Уншангүйгөөр гараа табяаб. Дулма Сыренова». «Гараа табяагүйб. Бадеева Дынцыма», «Бэшэг нюдэндөөшье хараагүйб, уншаагүйб, гараа табяагүйб. Михаил Хусаев»... Гараа табиhанаа хэн арсаагүйб гэхэдэ... Брюханов Бухаев хоёр.

— Министерствэдэ эльгээгдэhэн бэшэгэй үнэ сэн иимэл даа,—гэжэ нүхэр Халудоров хэлэнэ.

Энэ бүгэдын hүүлээр Мария Яковлевнагай зосоо юунэй боложо байhаниие бидэнэр hайнаар ойлгобобди. Бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор гаталhандань баярлабабди. Мария Яковлевна гансашье багша бэшэ юм. Өөрынгөө гурбан үхибүүдые ёhотойгоор гансаараа хүмүүжүүлнэ.

Багшын нэрэ манда нангин болонхой. Улбагайда багша Шантанова тухай хоб-жэб зөөгөөшэд хаа хаанагүй бэшэхэдээ «галгүй газарhаа утаан гарадаггүй» гэлсэгшэ, нэгэ юумэниинь болоно бээз, харуужабди» гэжэ досоогоо hанаа ёhотой. Үнэхөөрөөшье нэгэ юумэн болохо. Хүниие хардажа, гүрдөөшэндэ. хоб-жэб зөөгөөшэдтэ хабаатай статья уголовно кодекс соо олдохо.

К. ИЛЬИН,
манай тусхай корр.
Улбагай — Улаан-Үдэ.

Геолого-минералогиин эрдэмэй кандидат Леонид Александрович Братцев гуша гаран жэл СССР-эй Наукануудай академиин Комидохи филиалда хүдэлмэрилнэ. Мүнөө Коминн филиалай энергетикын ба уhанай ажахын таhагые ударидадаг, хойто зүгэй Печоро, Вычегда мүрэнүүдэй уhые Каспиин далай руу оруулха гэhэн угаа hониин асуудал шэнжэлжэ байнхай. Леонид Александрович залуу бэшэ болобошье, хододоо согтой hэргэлэн байдаг юм. Залуу эрдэмтэдэй дунда тон хүндэтэй, тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ оролдолго гаргадаг юм. Зураг дээрэ: Л. А. Братцев.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОБШОХОНООР...

* Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад жэлэй эсэс хүрэтэр 3900 центнер hү гүрэнлөө худалдаха гэhэн уялга абаhан байгаа. Тэдэнэр хэлэhэн үгэдөө хүрэбэ. Байгша декабриин 1-дэ 4330 центнер hү худалдаа.

А. БУТИН.

* * *

* Хорин аймагай Чисааныш совхозой 3-дахи отделениин тугалшан Намжилма Гармажапова 29 тугал харууhална. Тэрэ халаа мүнөө тугал бүхэнэйнгөө сүүдхын шэгнүүр 870 граммаар нэмээ.

Д. ДОРЖИЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Хүдеегэй коммунистнуудай мүнөөдэрэй зорилгонууд» гэhэн түрүү бэшэг; дайшалхы габьяагай, ажалай алдар солын город; А. Н. Косыгинай Франциин телевиденеэр хэлэhэн үгэ.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Партийна ажабайдал» гэhэн гаршаг доро В. Сукневой статья; редакциин почтоhоо.

Гурбадахи хуудаhанда: «Правда» газетэhээ абтаhан статья; совет-чехословакиин хани барисаанай 25 жэлэй ойдо зорюулагдаhан материал; хилын саанаhаа ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дурбэдэхи хуудаhанда: «Субботний огонек» («Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар»).

ЭЖЭЛДЭГГҮЙ ХОЁР

ОНТОХОН

Нэгэтэ хара эреэн миисгэй хулганаа бэдэржэ, нуурай эрьеэр гэтэжэ, шагаажа ябаа hэн ха. Тиигэжэ ябаха үедэнь нуур соо тамаржа байhан галууд муухайгаар дуугараад, дэлияраа уhа сохин арбагашаба. Хара эреэн миисгэй хулганаагаа бэдэрхээ болишоод, үнөөхи хүхилдэжэ байhан галуудай урдаhаа атаархангги хараад, абяагүйхэн зогсошобо. Тиигэхэ хирэндэнь баглагар хара ой сооhоо гуринха шоно гулгиран гараад:

— Энэ хэн гээшэбши? Ямар ажал хэдэгбши?—гэжэ миисгэйhээ асууба.

— Минии ажал бэлэхэн бэшэ байха. Ходо шагаажал, гэтэжэл ябадагби. Һүниндөөшье унтангүй ажалладагби. Энэ муухай хулганануудые хайра гамгүй хюдадаг, баридагби. Хулганаан гээшэмнай hайн ажал хэдэггүй. улад зоной ургуулhан тарияае хибэжэ хаядаг шуу. Хүнэй шанаhан хоолhоо хулгайгаар амасаха, халтад гээ hаа нүхэ руугаа шэрэхэ хомхой шудхэрнүүд шуу даа. Одоошье ойлгоо аабзат, хүндэтэ айлшан. Байза, та хэн гээшэбта? Таннагүйлби,—гэжэ хара эреэн миисгэй ёгтолон асууба.

Тиихэдэнь гуринха шоно hүлэмхи хоолойгоор иигэжэ үгэнэбэ:

—Ши, Миисгэйхэн, намдал алли мяханда дуратай амитан хаш. Мүнөө болотор шоно ахайгаа таняагүй ябана гүш даа!

— Дуратай дурашьегүй хадаа тиимэ муу юумэ хэжэ байhан амитаниие хуу дууhаха ёhотойб, —гэбэ миисгэй.

— Зүб даа!—гэжэ шоно зүбшөбэ.

—Шимни ямар ажал хэдэг гээшэбши,—гэжэ Миисгэй hүүлээ шарбагануулба.

— Бишни халуун шуhанда угаа дуратай байнаб. Шулэндэм торсолдоhон амитаниие залгижархиха шадалтай бшууб даа. —гэжэ шоно хоршогонобо.

Тиихэдэнь Миисгэй шэг шарайгаа гансата хубилгаад:

— Тон муу ажалтай амитан гээшэт. Тиигээл hаа та хулганаанай үрөөhэн бөөрэ болохо байнат, —гэжэ хорыень малтаба.

Гуринха шоно тэрэ дары ноохоо жэхылгээд, миисгэйн урдаhаа гансата собхорбо.

Габшагай гаhуур миисгэй хажуудахи нарhан өөлэ шуран хурданаар абиран гараад, гуринха шоные шадахыса гааруулба. Шоно тэсэбэгүй, тэрэ модо өөдэнь абирба.

Энэ үедэнь миисгэй шоньш нюрган дээрэ харайжа буугаад, шүбгэ мэтэ хурса hабараараа бажуужархиба. Шоно сошоhондоо аhаа шадалаараа талиниба. Теэд миисгэй нюрган дээрэhээнь hалаха юм бэшэ. Хурса hабараа үшөө шангаар шаахань гаарана. Саашадаа гүйхэ тамираа hалаhан шоно иигэжэ Миисгэйе гүйба:

— Нюргамни яахынашье аргагүйгөөр шордожо байна. хайрлажа буугыш даа. Һайн нүхэд болоё. Бишни шамдаа юумэ алажа, мяхыень асархаб.

Тиигэжэ носолдожо байтарнь. hүни болобо. Шононь молоной узуурта унтахаа түхеэрбэ. Миисгэй унтабагүй. Түгсүүл дээрэ гараад. үнөөхил хулганаанай hаршаганахые шагнаархан hэхяад hууба. Тиигэжэ hуутарнь хулганаанууд үдхэн ногоон сооhоо гаража гүйлдэнэ. Тиихэдэнь миисгэй саб шүүрэн барина. Зарим хулганааиуудынь шоньш хажуугаар гүйлдэнэ. Шоньш хажуугаар гүйлдэhэн хулганаануудые барихa гэжэ байтарнь. гуринха шоные могоор hэреэд, намайе барихань гэжэ hанаад, бодожо гүйшэбэ. Гүйжэ ябаhаар нэгэ ехэ бүдүүн модо мүргэжэ, гэдэргээ hарбайн унашаба. Миисгэй тэрэ hамбаандань айл тээшээ харайжа ошоо бэлэй.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо миисгэй шоно хоёр нүхэд боложо шадаагүй hэн ха.

А. ТОРОЕВ.

ДОНОЙН БАСАГАН

ДОМОГ

Урдын урда сагта долоон зуун адуутай, үй түмэн үнеэд, хонидтой Доной баян ажаhууhан гэхэ. Тэрэ гараhаар гансахан басагатай байгаа hэн ха. Нэгэтэ Доной баянай басаган хадам харида гараха болоод, басаганай наадан хэгдэбэ юм ха. Гурбан hүни, гурбан үдэр наадаад, басаганиинь наадашанаа дахуулжа, гэртээ асарhан байгаа. Доной баян гэдэниие элбэг дэлбэгээр эдеэлүүлжэ, ундаалуулжа хүндэлхэ ёhотой аад, долоон зуун адуунhaa борьбо дээрээ буухан бохигорхон боро дааги шарууhанда гэжэ шэлэбэ ха.

Басаганай наадандa баабайндань сугларhан баран зон дуу шуутай дүхэриглэн байжа наадана. Доной баянай басаган баабайнгаа бирагүйхэн шарууhа хэхээр забдахадань, үетэн нүхэдhөө эшээд гутаад, эхэ, эсэгэдээ эрхэhэн, гомдоhондоо гэртээ гүйжэ оромсоороо хүбсаhа хунараа hэлгэжэ үмдөөд, айраг, тарагайнгаа шанага абан, газаашаа гаража, үетэндөө иигэжэ үгэлбэ:

— Наадан дүүрээ, харихa улад харигты! Минии саг иигээд дүүрэхэнь!

Удаань хорёо соогоо ороходонь, мүргэдэг ямааниинь урдаhааны гүйжэ ерэбэ ха. Тэрэ ямаанайнгаа хондолой дээрэнь сагаан айрагтай шанагаараа хос байса сохихо зуураа:

— Эхэ эсэгэдэм зөөри бү боло! Хэтын хэзээдэ. галабай галабта хондолой сагаан гүрөөhэн боложо ой барижа яба!— гээд, хорёогой үүдэ сэлибэ. Буха, малайнгаа гарахада: — Буга бологты» — гэбэ, моридой гарахада — Хандагай бологты, — гэбэ. Ямаадайнгаа гарахада: — Ямаан гүрөөhэн бологты», — гэбэ. Тахяануудаа:—хура, тоодог бологты. — гэбэ. Иигэжэ Доной баянай адуу малынь ан гүрөөл боложо арилшаhан байгаа.

Үетэнөөрөө хахасаhан басаган гэрээ нара буруу гурба тойроод, нуур тээшэ ошобо ха. Эрьедэнь хүрэмсөөрөө нуурай сээл руу унаад гарахадаа, хүхы шубуун болошонхой «Доной баян баабаймни гуламтань залираа, гадаhаниинь hугараа» гэжэ донгодоод хүхэрэгшэ хүбшын хүбөө барин ниидэшэhэн гэлсэхэ.

1936 оной декабриин ута hүни Түнхэнэй аймагай Тооро нютагта энэ домог Эрдэниин Намжалhaа Дольсон Мадасон бэшэжэ абаад найруулаа hэн.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 34-05 и перевод — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-02146. Зак. № 1159.